

Meonevî'den Öğütler - Özlü Sözler

Dinle
Merlâna'dan

Hazırlayan
Doç. Dr. Nürî Simşekler

Dinle
Merlâna'dan

Meonevî'den Ögütler - Özlü Sözler

Hazırlayan
Doç. Dr. Nuri Simşekler

INSTITUTE OF RUMI STUDIES

دانشگاه سلجوق انستیتیوی تحقیقاتی مولانا

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
MEVLANA ARAşTIRMALARI ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

Yayın No: 7
Seçki Eserler Serisi No: 1

Hazırlayan
Doç.Dr. Nuri şİMŞEKLER

ISBN
978-975-448-199-0

Grafik-Tasarım
Harun TÜRKMENOĞLU

Baskı
Selçuk Üniversitesi Basımevi

3. Basım
Kasım 2013 - KONYA
(1.Baskı Aralık 2011)
(2.Baskı Mart 2012)

S.Ü. Mevlana Araştırmaları Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
1 Kasım 2013 tarih: 2013/14
Toplantı Sayısı'nın 14 kararı uyarınca yayınlanmıştır.

www.mevlana.selcuk.edu.tr
mevlana@selcuk.edu.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ..... 4

MEVLÂNA'NIN DİLİNDEN MESNEVÎ'Sİ..... 10

I. B Ö L Ü M

MESNEVÎ'DEN ÖĞÜTLER

Birinci cilt.....	16
İkinci cilt.....	24
Üçüncü cilt.....	32
Dördüncü cilt.....	40
Beşinci cilt.....	46
Altıncı cilt.....	52

II. B Ö L Ü M

MESNEVÎ'DEN ÖZLÜ SÖZLER

Birinci cilt.....	70
İkinci cilt.....	80
Üçüncü cilt.....	88
Dördüncü cilt.....	98
Beşinci cilt.....	104
Altıncı cilt.....	110

Önsöz

Mevlâna Celâleddin Rumi, Mevlâna Celâleddin Belhi, Mevlâna Celâleddin Konevi; son yıllarda Mevlâna Celâleddin Vahşi, yada Tâciki... Tarih boyunca Mevlâna'ya atfedilen isimler. Kimi Anadolu'lu, kimi Belhli, kimi Konyalı, kimi de Vahşî olarak nitelendirir o 804 yaşındaki bilgeyi. Yada ülkemizde tanındığı şekliyle kısaca Mevlâna; veya dünyada şöhret bulduğu ismiyle sadece Rumi.

Her ne adla anılırsa anılsın, her geçen gün daha da çok ilgi görüyor onun fikirleri. İnsanlar ve ülkeler arası kısır döngülü çekişmeler arttıkça, "insanca yaşama" dair söylediği öğüt dolu dizeler de o derece aranır hale geliyor. Adları, makamları, dinleri, ülkeleri ne olursa olsun herkes kendince bir şeyler buluyor 804 yıllık bu çınarda. Bazen bir eseri, bazen bir şiiri, bazen de sadece bir sözü etkilemeye yetebiliyor her sınıftan insanı.

Tarih boyunca klâsik literatür çerçevesinde incelenip araştırılan Mevlâna'nın eserleri bugün insanlığın özlem duyduğu barış, hoşgörü ve insanın kendini keşfetmesi eksenindeki çalışmalarla sunuluyor insanlara. Öyle ya tek bir dünya var; ve bu dünyada yaşayan çeşitli din ve ırklara mensup insanlar... Bir arada aynı yerkürede nefes alıp-vermek zorunda olan insanlar. Çağlar boyunca ne kendini, nede çevresindekileri anlamaya çalışıp, diğer insanlarla dostça bir arada yaşamayı beceremeyen, bu konuda çağdaş fikirler üretemeyen günümüz insanları, belki de bundan dolayı yüzyıllar öncesindeki bu sessiz çılgıncı duyabilmek için çaba sarf ediyor.

Aslında öyle çok uzaklara gitmeye, ciltlerce eser okumaya gerek de yok bunu başarabilmek için. Mevlâna'nın basit bir şekilde açıkladığı gibi; önce insan kendini tanıyacak; "ben kimim, hangi vasıflara sahibim, ne yapıyorum, ne işe yarıyorum, ölüp de Allah'ın huzuruna varınca yaptıklarımın hesabını nasıl vereceğim?" sorularını sorarak keşfedecek kendini. Bunları sorguladığı takdirde de özündeki gerçek cevheri bulacak; Mevlâna'nın deyişiyle içindeki Firavun'u yok edip Musa'sını keşfedecek, yaratılmışların en şerefli olduğunun bilincinde olarak, insan sıfatıyla atlas bir kumaş olduğunun farkına varıp değerini anlayacak.

Bu aşamadan sonra ise bütün insanların bir insandan geldiğini ve aynı Yaraticının "ruhundan üfürdüğü" bir varlık olarak bütün insanlarla aynı cevheri taşıdığını bilecek; ruhlar aleminde kardeşçe bir arada yaşadığı insanlarla, bu dünyada da güzelce yaşayacak. Çünkü; insanların hepsi aynı yolun yolcusu; hepsi aynı kervanın, aynı geminin insanları; hepsi de o canını borçlu olduğu Yaradan'ın kulları...

Mevlâna denince ilk akla gelen tabi ki onun ölümsüz eseri Mesnevî'dir. Orijinali Farsça olan bu eser günümüzde tamamen veya seçkiler halinde hemen hemen tüm dünya dillerine tercüme edilmiş durumda. Tahmini olarak 1258-1268 tarihleri arası Mevlâna tarafından söylenip Çelebi Hüsâmeddin (öl. 1284) eliyle yazılan Mesnevî'de din, tasavvuf ve sosyal hayat başta olmak üzere akla gelebilecek her konuyla ilgili bilgi verilir; genellikle de Âyet, Hadis ve hikâyeler kullanılarak bu bilgiler daha iyi aktarılmaya çalışılır.

Günümüzde çeşitli eserlerle okuyucuya sunulan Mesnevî seçkileri, genellikle buradaki hikâyelerin aktarılması şeklindedir. Ancak Mevlâna'nın deyişiyle Mesnevî'yi sadece hikâyeden ibaret görmek yanlışır. Asıl amaç bu hikâyelerden çıkarılacak dersler vasıtasıyla mânâ denizinden istifade edebilmektir. "Kardeş, hikâye bir ölçğe benzer, mânâ ise içindeki taneye. Akıllı kişi taneyi alır, ölçek var mı yok mu, ona bakmaz... Mânâ denizine susamışsan Mesnevî adasından o denize bir ark aç! O arka öyle aç ki, her an Mesnevî'yi sadece ve sadece mânâ denizi olarak göresin." diyen Mevlâna'nın bu sözleri Mesnevî'den nasıl faydalanılabileceğinin tarifidir.

"Mesnevî deyip geçme; o Hak sırlarının delilidir. Onun feyzini tahayyül ederek söze başlarsam, Kur'an'ın en derin mânâlarından dem vururum." tespiti yapan şâir Nef'i (öl. 1635) ile "Kur'an'ın özünü isteyen Mesnevî okusun" diyen Samtî (öl. 1630) de Mevlâna'nın bu ölümsüz eserini onun da anlatmaya çalıştığı şekliyle doğru bir şekilde vasıflandırır.

Edebiyatımızın tanınmış simalarından H. Ziya Uşaklıgil de "Bazı keder ve üzüntü zamanlarında hâlâ Mesnevî'ye el uzatır, onun yaprakları arasında hayatın elemeleri için bir teselli ararım..." diyerek, Mesnevî'nin karşılaşılan sorunların çözümüne yardımcı olabileceğini kendi tecrübesiyle ortaya koyar.

Divan edebiyatımızın temel taşları olan eserlerin önemli bir çoğunluğu, Mevlâna'nın eserlerinden -özellikle Mesnevî- esinlenerek yazılmış olması ve günümüzde de bu etkinin devam etmesi onun bugün de olduğu gibi her çağa hitap ettiğini ortaya koymaktadır. Ünlü Mevlvî Divan şairi Şeyh Gâlib'in (öl.1799) kendi eserleri hakkında "Esrârın Mesnevî'den aldım - Çaldımsa da mîrî malî çaldım" demesi bunu en güzel örneklerindendir.

Mesnevî üzerine 40 sene araştırmalar yapan İngiliz doğu bilimci Prof. Dr. Reynold A. Nicholson'un (öl. 1945) Mesnevî dersi verirken gözlerinden yaşlar akması ve ölüm döşeginde iken "Mevlâna, Mevlâna, seni şimdi anladım" demesi; öğrencisi Prof.Dr. Arthur J. Arberry'nin (öl. 1969) "Mevlâna, yedi yüz yıl evvel dünyayı büyük bir kargaşalıktan kurtarmıştır. Günümüzde Avrupa'yı kurtaracak tek şey de onun eserleridir." tespiti; bir diğer doğu bilimci Prof. Dr. Irene Melikoff'un (öl. 2009) "Mevlâna'nın eserlerini tüm insanlar okusa, dünyada ne savaş, ne kin, nede kötülük kalır." ifadesi; Fransız doğu bilimci Prof. Dr. Eva de Vitray Meyerovitch'in (öl.

1999) “Bütün zamanların en büyük mistik dehalarından biri olan Muhammed Celâleddin-i Rûmî'nin eseri Mesnevî, tartışmasız dünya edebiyatının en büyük şâheserlerinden ve tabiri caizse insanlığın kutsal kabul ettiği kitaplarından birisidir.” sözü batılı uzmanların Mevlâna ve Mesnevî'sine bakışını yansıtmaya açısından önemlidir.

Doğulu bilim adamları tarafından da tasavvufî şiiirin en büyük zirvesi ve İslâm dünyasındaki tasavvufî birikimin mahsûlü ve özü olarak nitelendirilen Mesnevî, Mevlâna'nın deyimiyile; “hakîkate ulaşma ve yakîn sırlarını açma hususunda din temellerinin temellerinin temeli, Allah'ın en büyük fıkıhı, Allah'ın en aydın yolu, Allah'ın en açık delili, gönüllere şifa, hüznünlere devadır” ve de en önemlisi **“Kur'ân'ın tefsiri”** dir.

Eserindeki ana fikri bu sözlerle açıklayan Mevlâna VI ciltlik Mesnevî'nin her bir cildini de ayrı ayrı vasıflandırır:

- I. cilt: Kalplerin cenneti
- II. cilt: Ruhların cılası
- III. cilt: Hikmetler ve sırlar hazinesi
- IV. cilt: Ruhların huzuru, bedenlerin şifası
- V. cilt: Şeriât - Tarîkat - Hakîkat
- VI. cilt: Tereddüt karanlığına ışık

Mevlâna Mesnevî'sini, aydın gönüllü, basiret sahibi ve ilâhî makamdan ayrı kalmakla yüreği yanan âşıklar için süslenmiş bir bahçe ve lezzetli bir rızık olarak nitelendirir. Ama Mesnevî'yi anlamının da öyle kolay olmadığını, bu sözlerin, kimilerine masal gibi geldiğini vurgular ve bu konuda okuyucularına şu öğütlerde bulunur:

“Sanır mısın ki, Mesnevî'nin sözlerini okuyasın da ucuzca, bedavaca, duyarsın, anlayasın; yahut hikmetli sözler ve gizli sırlar kolayca kulağına girsın. Duyarsın, duyarsın; ama sana masal gibi gelir; dış yüzünü duyarsın, iç yüzünü anlayamazsın! (...) Mesnevî'nin nurlarla dolu sırlarını ve inceliklerini anlamak, Âyetlerin, Hadislerin ve hikâyelerin tertibinden aralarındaki ilgiyi kavrayabilmek için büyük bir itikat, daimî bir aşk, tam bir doğruluk, selîm bir kalp, kavrak bir zekâ ve bazı ilimleri bilmek gerekir ki, insan onun sırrının sırrına ulaşabilsin.”

İşte değerli okuyucular; Mevlâna'nın kendi ifadeleri ve yüzyıllarca üzerinde çalışmaya yapan şâir, edîb ve bilim adamlarının Mesnevî hakkındaki tespitleri bu şekilde. Doğaldır ki VI cilt ve 26 bin beyite yaklaşan hacmiyle bu eseri herkesin okuması mümkün olmuyor. Yada okunsa bile

eserin derin anlamı ve aktarılan konuların birbiri içine geçmesinden kaynaklanan üslubundan dolayı satır aralarına serpiştirilmiş ve belki de Mevlâna'nın asıl vermeye çalıştığı öğüt ve özlü sözler gözden kaçabiliyor.

Uzunca bir mesainin ürünü olan elinizdeki bu mütevası çalışma, vakit bulup da Mesnevî'nin tamamını okuyamayanlar, bir yada birkaç beyit de olsa, zarif anlamlar içeren öğüt ve özlü sözlere ilgi duyanlar, yazı ve konuşmalarında Mevlâna'dan alıntı yapmak isteyenler, Mevlâna'yı ikinci kalemlerden değil de kendi sözlerinden tanımak arzusunda olanlar ve özellikle de Mevlâna'nın düşünce dünyasından istifade ederek **“in-sanca ve mutlu bir yaşam”** sürmeyi hedefleyen okuyucular için hazırlandı. **“Mesnevî'nin özünün özü”** diyebileceğimiz bu çalışmadaki sözlerin, karşılaştırıldığı takdirde bir çoğunun Ayet ve Hadislerden ihtibas olduğu görülecektir. Bu özellik de Mevlâna'nın düşünce dünyasının etkilendiği iki ana kaynağı göstermesi ve onun dini bilgilere vukufiyetini yansıtmaya bakımından önemlidir.

“Öğütler” ve “Özlü Sözler” olmak üzere iki bölümden oluşan bu çalışmada VI ciltten seçilen beyitler Mesnevî'deki sıralarına göre verildi; Öğütler kısmında mânânın vurgusuna paralel olarak ve belki de mütevası bir serh anlayışıyla da tarafımızdan başlık eklendi. Mesnevî'de tekrar edilen ve bununla da o düşünceyi iyice kavranması amaçlanan bazı konular eserin özelliğini yansıtmaya açısından tarafımızdan da tekrarlandı. Çalışmamızda Veled İzbudak çevirisinden istifade edilerek oradaki beyit numaraları kullanılmakla birlikte, tereddüde düşülen bazı beyitlerde Nicholson neşrinden kontrolü yapıldı. Bu sözler verilirken; bazen birkaç beyit, bazen bir beyitin tamamı, bazen de bir mısraı dikkate alınarak anlamı bozmadan aktarılmaya çalışıldı. Bu yapılırken de zaman zaman beyitin lafzî çevirisi değil içerdiği anlam verilmeye çalışıldı. Bazen de parantez içerisinde kelime veya cümle eklenerek anlamın daha iyi yansıtılmasına katkıda bulunuldu.

Mevlâna okyanusundan bir damla yansıtmak adına, yaşam mücadelesi içinde insanın gözden kaçırdığı öz değerleri, kendi ve çevresindekileri keşfetmesi amacıyla hazırladığımız bu çalışmamızda verilen özlü sözlerin her biri üzerinde saatlerce düşünüldüğü dersler çıkarılabilecek nitelikte olması bu küçük eserin uzun bir sürede okunabilmesi anlamına gelecektir. Yada en azından bizim isteğimiz budur. Her söz okunduktan sonra kendi iç âleminizde mânâsını mütalâa edip buradaki deyişlerin sizi veya

çevrenizdekileri ne derece ilgilendirdiğini çözmek ve bu çözümle de hayatınızı daha düzenli devam ettirebilmek; veya insanın olduğu her yerde yüz yüze gelinen bazı olayların tespitini Mevlâna'dan dinlemek fayda sağlayacaktır.

Burada sözü kısa kesip **“Dinle Mevlâna’dan”** diyerek siz değerli okuyucuları Mesnevî aracılığıyla insanı, dolayısıyla kendimizi keşfetmeye davet ediyoruz...

Doç.Dr. Nuri ŞİMŞEKLER

Konya / 2011

Hız. Mevlâna'nın Dilinden Mesnevî'si

Eşek yurdundan adamın biri şunu bunu kınayıp duranlar gibi itiraz ederek dedi ki; (III/4232)

Bu sözler, yani Mesnevî, aşığılık bir söz; Peygamber'in hikâyesi ve ona uymayı anlatıp durmada. (III/4233)

Mesnevî'de öyle velilerin at koşturdukları makamlara ait yüce bahisler, yüksek şeyler yok vs... (III/4234)

(Ne diyeyim) lâhavle çekiyorum; ama kendi söylediğim sözlerden değil! O kötü düşüncelinin vesveselerinden lâhavle çekiyorum. (IV/765)

Çünkü o, benim sözlerime karşı hayallere düşmekte, gönlündeki vesveseler ve şüpheden doğan inkârlar yüzünden hayaller kurmakta. (IV/766)

Lâhavle diyorum; yani çaresi yok; çünkü onun gönlünde benim sözlerimin zıddı olan düşünceler ve sözler var. (IV/767)

Mesnevî, Nil ırmağının suyu gibidir. Kıpti'ye kan görünür; ama Musa kavmine kan değil, sudur. (IV/33)

Mesnevî'deki sözlerden maksadım senin sırrındır; onu şiir halinde söylemekteki muradım senin sesindir. (IV/758)

Mesnevî, masal diyene masaldır; fakat bu kitapta halini gören, bu kitapla kendini anlayan kişi de er kişidir. (IV/32)

Sanır mısın ki Mesnevî sözlerini okuyasın da ucuzca, bedavaca duyasın, anlayasın; (IV/3459)

Yahut hikmet sözleri ve gizli sırları kolayca kulağına girsin, ağzına gelsin! (IV/3460)

Duyarsın, duyarsın ama sana masal gibi gelir. Dış yüzünü duyarsın, iç yüzünü değil! (IV/3461)

Ben doğruyu söylüyorum, doğru söz acıdır. (I/1179)

Akl-ı Küll'den gelen bu sözler, o gül bahçesinin, o servi ve sümbüllerin kokusudur. (I/1899)

Sevgili, benim sözüme darılsaydı susardım; bana bir lahzacık mühlet verseydi sükut ederdim. (I/1993)

Fakat "Söyle, bu söz ayıp olmaz. Senin sözün, gayb âlemindeki kaza ve kaderin zuhurundan başka bir şey değildir" demekte. (I/1994)

İnsanlar benim sırlarımı bilmiyor da sözlerimi saçma sanıyor. (III/2367)

Hakları da var. Gaybın sırrını, Yüce Allah'tan başka kim bilebilir ki? (III/2368)

Esasen tutalım yürekleriniz taş kesildi, kulağımıza, gönlünüze kilitler vuruldu. (III/2926)

Sözümüzü kabul edecek yahut etmeyeceksiniz, biz buna aldırış etmeyiz. Aldırış ettiğimiz şey Yüce Allah'a teslim olmak, O'nun fermanını yerine getirmek... (III/2927)

Bize bu kulluğu O buyurdu; bu söz söylememiz, kendiliğimizden değil ki! (III/2928)

Canımız, O'nun emrini yerine getirmek için; bunun için yaratıldık, bunun için yaşıyoruz, "Kuma tohum ek!" dese bile, biz ekeriz. (III/2929)

Sözlerim, boğazına tıklıdı kaldı (değil mi?). Artık ben sustum... Hadi, (ben demeyeyim) kendine lâıyk olanı kendin söyle bakalım! (IV/768)

Bir veli sana gayba ait yüz binlerce şeyi, yüz binlerce sırrı apaçık söylese bile, (II/2344)

Sende o anlayış, o bilgi olmadıkça yine fışkıyı öd ağacından ayırt edemezsin. (II/2345)

(Çünkü) eğri duygu eğriden başka bir şey göremez. Önüne ister eğri getir, ister doğru, fark etmez. (IV/2394)

Şaşı göz, bil ki tek göremez! (IV/2395)

Büyükler, bu sözü boş yere söylemediler: “Temiz kişilerin cisimleri de, can gibi saftır, temizdir.” (I/2000)

“Temiz şeyler temizlere aittir; pislere de pis şeyler.” (II/272)

Mecliste bana söz söyletecek adam bulsam çimenlik gibi yüz binlerce gül bitiririm. (IV/1319)

Fakat söz söylerken de nefes öldüren bir ahmak olsa gönüldeki nokteler hırsız gibi kaçır. (IV/1320)

(Mecliste) anlatılanı anlamaya; söyleneni dinlemeye liyakati olanlar yoksa, söz söyleyenin söyleme kabiliyeti onu görür, anlar; ve yatar, uyur!.. (III/3207)

(Aslında) ahmak kişiye verilecek cevap sükuttur, ne diye sözü uzatıp dururum bilmem ki!.. (Ama); (IV/1488)

12

Şahî Vatanî

Yüce Allah, rahmetinin yüceliği ve kerem denizinin dalgalanması yüzünden çorak yerlere de yağmur yağdırmada. (IV/1489)

Cevap vermemek cevaptır; ahmağa verilecek (en güzel) cevap da susmaktır. (Başlık)

(Ancak) sen yine de gülün sözünü terk etme, söylemene devam et! Bu söz, pek büyük bir kimyadır. (IV/2025)

Bir bakır, senin sözünden nefret eder, kaçmaya kalkışırsa yine de sen kimyayı ondan esirgeme! (IV/2026)

Onun büyülenmiş nefsi bu sözüne şimdi kulak asmiyorsa, belki sonunda ona da tesir eder, bir fayda verir. (IV/2027)

Söz söyleyen insan-ı kâmil olursa söz sofrasını yaydı mı her çeşit aşlarla doldurur. (III/1895)

Hiçbir konuk mahrum kalmaz; herkes o sofrada kendi gıdasını bulur.
(III/1896)

O sofraya, Kur'ân'a benzer; Kur'an'ın da yedi mânası vardır; alelade insan da doyar, irfan sahibi de. (III/1897)

Ey oğul, gel, gel! (Bu sofraya) sizi Yüce Allah'ın esenlik yurduna çağırma!..
(IV/2028)

Biz neye bu derecede söze daldık? Hikâye söyleyelim derken hikâye olduk gittik! (III/1147)

Ben yokum zaten, ağlayıp sızlayarak masal oldum gitti. Bu suretle secde edenler arasına katılayım, onlarla beraber yatıp-kalkayım bari. (III/1148)

İş bilen, söz anlayan adama bu söz, hikâye değil. Hâlimi anlatıyorum ben, Sevgili'nin huzurundayım ben! (III/1149)

"Mümin, Tanrı nuruyla görür" sözü saçma değil. Yüce Allah'ın nuru gökleri bile delip geçer! (IV/3400)

(İşte) bu sözler alelade halkın aklına göre söylendi, kalanı ise gizlendi!
(IV/3286)

..Meonevî'den
Öğütler...

“*Hak, gönümü gök gibi sâf hale getirdi.
Gönlümden, sizin ceğalarınızı sildi süpürdü.
Yine size nasihatler vermeye,
şeker gibi temsiller getirmeye,
sözler söylemeye başladım.
Şekerden taze süt çıkarıp balla şekeri sözlerime katmaya,
size tatlı tatlı öğütler vermeye koyuldum...*”

(Mesnevî, I/2551-2553)

بویونلارنده صارلسل ایدی نطقه کلوب د دیلر
ان لا اله الا الله واشهد ان محمد عبد

Birinci Cilt”

Kalplerin cenneti

*Velilerin sözlerinden, yumuşak olsun, sert olsun, vücudunu örtme;
çünkü o sözler, dininin zâhidir.*

*Sıcak da söylese, soğuk da söylese hoş gör de
hayattaki istraplardan ve cehennem azabından kurtulasın.*

Bu söze söz deme, âbihayat de!

Bu sözü, eski harfler teninde yepyeni bir ruh olarak gör!

(Mesnevi, I/2055, 2056, I/2596)

19 **Gerçek özgürlük dünya malını terk etmektir.**
Ey oğul, bağı çöz, özgür ol! Ne zamana kadar
paranın pulun esiri olacaksın?

537 **Her şey aslına çeker**
Ruh, seni en yüksek göklere çıkarırken sen
aşağılıklara, su ve çamura doğru gidiyorsun.

579 **Her şeyin bir vakti vardır**
Hayvana gücü derecesinde yük yüklet; zayıflara
iktidarları oranında iş ver!
581 Bebeğe süt yerine ekmek verersen, zavallı yavruyu o
ekmek yüzünden öldü bil!
583 Henüz kanadı çıkmayan kuş uçmaya kalkışırsa
yırtıcı kedinin lokması olur.

743 **İyi anılmak mı; kötü anılmak mı?**
Kim kötü bir usûl koyarsa o kişiye her an lânet
gider durur.
744 İyiler gitti, güzel âdetleri kaldı; kötülerden ise
zulüm ve lânetler.

822 **Zayıflara yardım edersen, sana da yardım ederler.**
... Merhamete nail olmak istersen zayıflara mer
hamet et!

978 **Nerde hareket, orda bereket**
... Birkaç gün çalış da ondan sonra gül!

982 **Dünya kazancı gerekli; ama ölçülü...**
Bu dünya zindandır, biz ise esiri; zindanı del kurtar
kendini!
985 Suyun gemi içinde olması batmasına sebep olur;
gemi altındaki su ise ilerlemesine yardımcıdır.
987 Ağzı kapalı testi, içi hava ile dolu olduğundan derin
ve uçsuz bucaksız su içinde yüzer.

988 İşte insanın içinde de yoksulluk havası oldukça bu dünya denizinde batmaz, üzerinde yüzer durur.

İstişare etmek iyidir...

1043 Danışmak, insana anlayış ve akıl verir; akıllar da başka akıllara yardım eder.

Bazı şeyler gizli kalmalı

1047 Şu üç şey hakkında konuşma. Gittiğin yol, paran, mezhebin.

1048 Çünkü bu üçünün de düşmanı çoktur. Düşman bunu anlarsa sana pusu kurar.

1049 Bir-iki kişiye söyledin mi, artık bu sır olmaz. İki kişiyi aşan ve bir başkasına söylenen her sır yayılır.

Eden bulur...

1311 Ey zulümle kuyu kazan kişi! Sen (aslında) kendin için tuzak hazırlıyorsun.

1308 İnsan kazdığı kuyuya kendisi düşer. Çünkü yaptığı zulüm kendi başına gelir.

1312 İpek böceği gibi kendi etrafını örme; kendine kuyu kazarsan bari kararınca kaz!

Gözünü iyi aç; gerçek dostunu gör!

1406 İnsan gözden ibarettir, geri kalanı ise deriden. Göz de dostu gören göze derler.

1407 İnsan dostunu görmüyorsa kör olsun daha iyi.

Herkes seviyesini bilmeli...

1607 Yüzücü ve denizci değilsen aklına uyup da kendini denize atma!

1609 Olgun insan, toprağı tutsa altın olur; çiğ insan altını eline alsın toz-toprak haline gelir.

Lokma; ama helâl kazançtan

1642 Nur ve kemali artıran lokma, helâl kazançtan elde edilen lokmadır.

1646 Hiç buğday ektin de arpa bittiğini gördün mü?...

Dünyaya aldanma!

1855 Dünyanın lûtfu ve cilvesi hoş bir lokmadır; ama az ye! Çünkü ateşten bir lokmadır.

Cömert ol Allah'a sığın; bir adım daha at âşıklığa ulaş!

2235 Para vermek, cömert kişiye lâyıktır; can vermekse esasen âşık kişinin vergisidir.

2236 Allah uğruna ekmek verirsen sana ekmek verirler; Allah uğruna can verirsen sana da can bağışlarlar.

Önce kendine, sonra başkalarına bak!

2332 Eğer karga kendi çirkinliğini anlasaydı, derdinden kar gibi erirdi.

Kadın ve erkek...

2427 İnsan, yiğitlikte Zaloğlu Rüstem bile olsa,
Hamza'dan bile cesur olsa yine de hükmetme hususunda karısının esiridir.

2429 Görünüşte su, ateşten üstündür;

2430 Fakat ikisinin arasına bir tencere (sevgi) girdi mi ateş o suyu kaynatır, buharlaştırır, yok eder.

2431 Görünüşte su nasıl ateşten üstünse sen de kadından üstünsün; fakat hakikatte ona mağlupsun, onu istemektesin.

Kadınlar, akıllı erkeklere karşı galip gelirler, fakat cahil kişiler kadınları mağlup ederler. (Başlık, s. 195)

2434 Bu tür cahiller, sert ve kaba olan insanlardır.

2435 Bunlarda acıma, lûtfetme, sevme duygusu azdır; çünkü yaratılışlarında hayvanlık duygusu üstündür.

2436 Sevgi ve acıma insanlık özelliğidir, hiddet ve şehvet ise hayvanlık.

2437 Kadın, Hak nurudur, sevgili değil; sanki yaratıcıdır
(doğurgan) yaratılmış değil!

Sabrın sonu ferahlıktır

2908 Eğer güç bir duruma düştüysen sabret; sabır dertten
kurtulmak için bir anahtardır.

Bulduğun makam değil, cevherin önemlidir

3020 Terazide arpa altınla arkadaş olmuştur. Fakat böyle
olduğu için arpanın da altın gibi kıymetli olması icap
etmez.

Başkalarının sonundan ibret almak gerek

3114 Akıllı o kişidir ki, dostlarının ölümünden ibret alır.
3117 Allah'a şükürler olsun ki bizi (dersler çıkaralım diye)
helâk olan kavimlerden sonra getirdi!

**Bu dünyadaki dostuna hediye ile; gerçek dostuna ise
'kulluk' ile git!**

3171 Ey ulu kişi! Dostları görmeye eli boş gitmek
değirmene buğdaysız gitmeye benzer.

Olgunlaşmanın engeli 'olgunlaştım' demektir

3212 Kim kendi eksliğini görüp anlarsa, yedeğinde dokuz
at olduğu halde olgunlaşma yolunda koşar.
3213 Kendini olgunlaşmış sanan kişi ise ilâhî yolda ilerley
emez.

Çalışmak, işe yaramak gerek

3315 Eşek bile işe yaradığı için öldürülmez. Fakat yaban
eşegi olursa kanı mübahdır.

Kendini kendinden koru!

3460 Kendini, kendi vasıflarından arıt ki, asıl kendi saf ve
pâk kişiliğini göresin.

Bağış iyidir; ama yerli yerinde

3718 Mal-mülk tohum gibidir. Çorak yere ekme; kılıcı yankesicinin eline verme!

Boğazını önemseme, ilâhî gıdaya yönel!

3873 Hayvanın boğazı kesilince, insanın boğazı gelişir. O hayvan insanın vücuduna girer, insan haline gelir, fazileti artar.

3874 (Peki) insanı boğazı kesilirse (bu dünya zevklerini terk ederse) ne olur, fazileti ne dereceye varır? Uyanık ol da bu iki olayı kıyasla!

3875 Öyle bir üçüncü boğaz doğar ki, o boğaz Allah şerbetiyle, Allah nurlarıyla beslenir, gelişir.

Asıl mekâna geri dönmek ölüm mü, tekrar doğuş mu?

3929 Çocuğun rahimden doğması bir göçmedir; fakat dünyada ona yeni baştan bir hayat var.

3935 Ey yiğit! Hayatım mutlaka ölümdedir. Ne zamana kadar yurdumdan ayrı kalacağım.

3937 Dönen kişi, ayrıldığı şehre tekrar gelen kişidir; zamanın ayrılığından kurtulup birliğe erişendir.

3965 Dünya aslanı av ve rızık arar; Allah aslanı ise özgür lük ve ölüm.

حاضر اولدیبر اقا هر کلن کسنه اوکنه براء
حضرت مولانا کلدی ویارانه بیوردیکه بزم

شیرین خلق جمع اولیحق حضرت سلطانک اوکنه

İkinci Cilt”
Ruhların cilâsı

Ben sana iyilik ettim,
seni bu kötü işten kurtarmak için öğütler verdim.
Elinde kalan şu kâdarcık tohumu olsun ek de
şu iki anlık müddetten uzun bir ömür bitsin.
Bu aydın چراغ sönmeden kendine gel de
hemen fitilini düzelt, yağını tazele.
Yarın yaparım deme!
Nice yarınlar geçti.
Ekin zamanı tamamıyla geçmesin, uyanık ol!
Nasihatimi dinle:
Ten, kuvvetli bir bağıdır.
Yeniği istiyorsan, eskiden soyun!

(Mesnevî, III/2976, II/1267-1270)

Allah selâmını referans yapanlara dikkat et!

251 İnsanların çoğu insan yiyicidir. Onların selâm ver melerinden pek emin olma!

Her ne arıyorsan kendinde ara!..

261 Aslanlar gibi avını kendin avla! Yabancıya da yaltaklanma, akrabaya da.

İnsan düşüncelerinden ibarettir

272 Temiz şeyler temizlere aittir; pislere de pis şeyler...
Kendine gel!

278 Düşüncelerin ve manevî varlığın gülse, gül bahçesi sin; dikense ateşe lâıyısın.

279 Gül suyu isen, seni başa sürer, bedene serperler; yok idrar gibiyse dışarı atarlar.

Her şey yerli yerinde iş görür

303 Kuyumcunun aleti, ayakkabıcının elinde kuma ekilmiş tohuma benzer;

304 Çiftçinin yanında ayakkabıcının aleti köpeğin önündeki saman; eşeğin önündeki kemik gibidir.

Allah'a dayanan Türk'e düşman dayanmaz...

455 Türk, sağ oldukça mutlaka kendine bir otağ (ülke) bulur; hele Hak kapısının değerli bir kulu olursa...

Ağlamakla kuru gönlünü yeşert!

479 Ey başkalarına ağlayan göz; gel bir müddetçik otur da kendine ağla!

480 (Bilmez misin ki) dal, ağlayan buluttan yeşerir.

Vah kazanç için dini kullananların haline...

500 Ekmek için yıllardır "Allah" diyen, saman karşılığında Kur'an taşıyan eşeğe benzer.

502 Şeytanın adı büyü yapmaya yarar; sen de "Allah" adıyla para kazanırsın!

Gerçek makamı tanıyan bu ceza yurdu dünyaya önem vermez

- 592 Kurtulmaya hiçbir çaresi bulunmayan bu dünya zindanının ayakbaşı parası alınmayan, hapishane dayağı atılmayan bir köşesi yoktur.
- 593 Vallahi fare deliğine girsen de yine bir kedi pençeliye çatarsın.

Sabır imandandır; sabret ferahlık bul!

- 598 Sabır, güzel hayalle tatlılaşır; çünkü her şeyden önce içinde bulunduğun sıkıntıdan kurtulma hayaline düşersin.

Kurtul şu boğaz telaşından!

- 725 Eşeğin oldukça semer de mutlaka bulunur. Canın oldukça ekmeğin de mutlaka az-çok gelir.

Önce çalış, sonrasını Allah'a bırak!

- 734 ... Vücutta kudret, güç oldukça çalışıp kazanmak gerek!

İnsan görünüşüne göre değil, gönlüne göre değerlendirilir

- 802 Allah seni çirkin yarattıysa kendine gel de bari hem yüzü çirkin, hem de huyu çirkin olma!
- 838 Allah'ın baktığı yer gönüldür, ten değil!

İyi yönünü keşfet; o tarafa yönel!

- 1417 Vücutumuzda binlerce kurt, binlerce domuz; temiz-pis, güzel-çirkin binlerce sıfat var.
- 1420 İnsanda bir an olur, kurtluk zuhur eder; bir an olur, ay gibi Yusuf yüzlü bir güzel haline gelir.

Çözüm sevgide...

- 1529 Sevğiden acılar tatlılaşır, sevgiden bakırlar altına dönüşür;

- 1530 Sevgiden tortulu bulanık sular, arı-duru bir hale gelir; sevgiden dertler şifa bulur;
1531 Sevgiden ölü dirilir, sevgiden padişahlar kul olur.

İyi dost seçemezsen düşmana gerek yok!

- 1734 Akılsız dost, zaten düşmandır...

Rezil olmak istemiyorsan kendine hakim ol!

- 1839 Zindanda dertlere düşen adam, ya bir lokma; yada bir zevk yüzünden buraya düşmüştür.

Tevazû gösteren rahat eder

- 1939 Nerede bir dert varsa deva oraya gelir; neresi alçaksa su oraya akar.
1940 Sana da rahmet suyu gerekse git; alçak gönüllü ol da bu suyu iç!

Sen ne isen gönlün de ona meyleder

- 1976 Gözünü aydınlığa alıştır. Yok; eğer yarasa isen karanlıklara baka dur!
2055 Bâtılları ne cezbedebilir? Ancak bâtlı. Tembellere ne hoş gelir? Ancak tembellik.
2056 Çünkü her cins, kendi cinsini çeker. Öküz nasıl olur da erkek aslana gönül verir?

Daha bilmediğimiz neler var...

- 2143 Hastanın halini-hatırını sormaya gitmekte fayda vardır. Bu fayda da yine sanadır.

Değil dostunla, düşmanınla bile uzlaş ve yalnız kalma!

- 2151 Düşmanın bile olsa ona bağış yapman iyidir. Çünkü bu bağışın yüzünden düşman bile insana dost olur;
2152 Dost olmasa bile hiç değilse kini, düşmanlığı azalır. Çünkü bağışta, iyilikte bulunmak adeta kinin merhemidir.

- 2154 Sözüün özü şu: Topluluğa, halka dost ol! Hatta bir dost bulamazsan put yapan gibi taştan bir dost yont, onu sev!
- 2166 (Çünkü) topluluktan bir an bile ayrılmak, bil ki şeytanın hilesidir.

Kendi kusurundan dolayı başkasını eksik görme!

- 2196 Dönen ve bu yüzden başı dönmüş olan kişi, elbette evi de kendisi gibi döner görür.

Ayrıntıya takılma; sebebini işle yeter!

- 2223 Buğday elde etmek için ekin eken kişi, sonunda sa man da elde eder;
- 2224 Fakat saman ekersen buğday hasat edemezsin ki!..

İlim insanı 'insan' yapar

- 2362 Bilgili köpek yaban eşeği avlar; bilgisiz köpek ise köre saldırır.
- 2363 Köpek bile, ilim öğrenince azgınlıktan kurtulur, ormanlarda helâl hayvanlar avlar.
- 3227 Bilgi sahibi olan insan da ancak o zaman hayvandan üstün olur.

Bazen 'susmak' en güzel cevaptır

- 2717 (Kötü düşünceli kişiye) verilecek cevap ancak susmaktır; ahmakla konuşmak da deliliktir.

Bağıştaki hassas nokta

- 3019 Oltadaki et, balık avlamak içindir. Böyle bir lokma ne bağıştır ne de cömertlik!

Başkalarının ayıbını araştırıp durmayın!

- 3034 Kendi ayıbını gören kişiye ne mutlu! Kim birisinin ayıbını gözetip durursa sonrasında o ayıbı kendisinde de bulur.

Maharet alette değil, sende...

3169 En iyi silahları kuşansan bile ehil olmadıktan sonra canından olursun.

Kötü bakan kötüleşir gider...

3348 Ey diken arayan! Cennete gitsen bile, orada kendin den başka bir diken göremezsın.

Acele etme!

3455 Ticarete olgunlaşmamışsan yalnız başına dükkan açma; yoğrulup ustalaşıncaya kadar birinin emri altına gir!

Önce kendinle mücadele et!

3472 İçindeki aşırı istek yılanını hemen öldür, yoksa ejderha haline gelir.

شعرا اولدی حضرت مولانا به معلوم اولوب همان برهمنان

ایضا اولدی ایچین اشد که ان یا کل ختم آینه

Üçüncü Cilt”

Hikmetler ve orular hazinesi

*Ey dost,
Başka bir nükte daha duy!
Bu nükte can gibi hem apaçık meydandadır;
hem de gayet ince ve gizlidir.
Sen, kulak gibi bu sözlere kabiliyet kazan da
sana altın küpe takayım.
Küpe de ne ki!
Altın madeni olursun;
aya, Süreyya yıldızına kadar yükselirsin.*

(Mesnevî, I/2597, I/2912, 2913)

Derdin de bir güzelliği var; ama anlayana!

- 203 Dert ve sıkıntıya düşmek, Allah'ı gizlice çağırmana
sebepten olduğundan bütün dünya malından üstündür.
204 Dertsiz dua soğuktur; dertli dua ise aşktan meydana
gelir.

İyilik gerek; ama adamına göre...

- 263 İyilik ettiğin adamın şerrinden sakın!

Köpek de bile vefa varken...

- 287 Köpeğe bir kapıdan bir lokma ekmek verilse o kapıya
bağlanır, oranın hizmetkârı olur.
288 Ona eziyet edilse, yiyeceği düzenli bir şekilde verilm
ese bile o kapıdan ayrılmaz; kapıya bekçi kesilir.
320 (Ey insanoğlu!) vefasızlık yapıp durma; boş yere
vefasızlığı gündeme getirme!
321 Köpeklerin huyu bile vefakârlıktır. Yürü git, bari
köpeklerin adını kötüye çıkarma!

Nefis vefa göstermeye engel olur; insanı âsi yapar

- 371 İnsanoğlu yaz geldi mi kışı ister; fakat kış gelince
bundan da şikâyet eder.
372 Olduğu hale katiiyen razı olmaz. Ne darlıktan
hoşlanır, ne genişlikten; ne boşluktan hoşlanır ne...
373 Geberesi insan, Efendisine (Allah'a) ne de kâfirdir ya!
Doğru yola kavuşur; ama tutar yine inkâra sapar.
374 Nefis de bu tür mahlûklardandır da onun için Yüce
Allah "Öldürün nefislerinizi!" buyurmuştur.
375 Nefis, üç köşeli dikendir; nasıl koyarsan koy yine
sana batar; ondan kurtulmana imkân var mı?

Dış görünüşe bakarsanız aldanırsınız...

- 578 Ey dostlar! Eğer dış görünüşe bakarak karar
vermekten, hüküm yürütmekten vazgeçerseniz,
her yer size cennet olur; gül bahçesi içinde gül
bahçesine ulaşırsınız.

Belâ her yerden gelebilir, uyanık ol!

- 623 Dosttan, akrabadan gelen cefa, hilekârın üç yüz bin eziyetine eşittir.
- 624 Çünkü insan eşin-dostun eziyette bulunacağını ummaz; onun vefasına alışmıştır.
- 625 (Öyle ki) insanların uğradıkları belâ hep alışmadıkları şeylerden meydana gelir

İnsan olarak değerini anla!

- 1001 İnsanoğlu atlas bir kumaş gibi değerlidir... Kendini ucuz satma, bir hırkaya yama olma!

Bu dünyanın öbür tarafı da var

- 1127 Bu dünyada fazla ileri gitmeye heves etme; biraz total ol da geri dönülürken öne geçmiş ol!

İyi de kötüyü de kendinde ara!

- 1253 Musa da sensin, Firavun da. Her ne arıyorsan kendinde ara!

Kuşkuyu bırak, emin ol!

- 1559 Yerde yarım arşınlık genişlikte bir yol olsa, insan hiç kuşkuya düşmeden rahatça yürür;
- 1560 Fakat yüksek bir duvarın üstünde gitsen, yolun genişliği de bunun iki katı olsa yine eğri-büğrü gidersin;
- 1561 Hattâ gönlüne gelen kuşku yüzünden belki de düşersin. İşte, kuşkudan gelen bu korkuya iyice dikkat et de kuşkunun kötülüğünü anla!

Kötüye yorup vehimlenme; gönlünü rahat tut, işine koyul!

- 1604 İnsan, bir işe ciddiyetle kendini kaptırdı mı hastalığını görmez.

Akıllıysan önceden tedbir al!

- 1647 Uçan kuşun tuzağı görmeyip hapse düşmesine
şaşılmaz.
1648 Şaşılacak şudur ki, tuzağı görür de yine o tuzağa
yakalanır.
1622 Akıllı kişiler önceden bağırır, cahillerse işin sonunda
başlarına vururlar.
1753 Adımını nereye atacaksan bak da öyle at!

Aklı Allah yolunda da kullanmalı

- 1826 Düşünce ve endişeler, berrak suyun üstünü örten
çer-çöp gibidir.
1827 Aklın eli, bu çer-çöpleri bir kenara atar ve saf suyu
ortaya çıkarır.

Hazıra deniz de dayanmaz

- 2104 Yerine koymamak şartıyla denizden bile su alsan
nihayet o denizi kurutur, çöl haline getirirsin.

Sonu ve sonunu iyi düşün!

- 2198 İşlerin sonucu, ilk zamanlarda gizlidir; ama akıllı kişi
sonunu önceden görür.
2199 Günaha dalıp, bunda ısrar eden kişi ise ancak iş
ortaya çıkınca görür, anlar.
2200 Madem ki ayıbı görmüyorsun, bari ihtiyatı elden
bırakma!
2201 İhtiyat nedir? Her an, ansızın gelebilecek bir belâyı
görmek.

Sarhoşluğu bırak; başın rahat olsun

- 2257 Bu dünyadaki her istek; ister mal olsun, ister mevki,
ister ekmek;
2258 Bunların her biri seni sarhoş eder. Bunları
bulamazsan başın ağrımaya başlar, sersemleşirsin.

Çalışmadıkça bir şey bekleme!

- 2322 Eğer dua ile mal ele geçseydi bütün âlem dua eder, mal-mülk sahibi olurdu.
- 2392 Kazanç ekin ekmeye benzer; ekmedikçe onu hasat etmeye hakkın yoktur.

Hep iyilik; ama yerli yerinde...

- 2978 Aşağılık kişilerin huyu şudur: Sen ona iyilik ettin mi, o sana kötülük eder.

Ne için yaratıldığını iyi anla!

- 2987 İnsanoğlu her işi yapabilir; fakat yaratılmasındaki maksat ibadettir.
- 2989 Kitaptan maksat içindeki bilgilerdir; ama dilersen sen onu yastık yapıp başının altına da koyabilirsiniz.

Yöneticiye değil, kendine bak!

- 3004 Fare huylulara kedi bey olur...

Anlarsan kaybettiğin şeyler sana nimettir

- 3260 Allah'ın takdirinden dolayı kaybettiğin şeyler, muhakkak senden belâyı giderir. Bunu böyle bil!
- 3261 Tasavvuf nedir? diye bir ulu kişiye sordular, o da dedi ki: Sıkıntı zamanı gönülde neşe ve ferahlık bulmak.
- 3265 O belâ daha büyük dertleri defetmek; o zarar, daha fazla ziyanları menetmek içindir.

Aklı iyi kullanmalı!

- 3497 Şüphe yoktur ki yavaş iş Rahman'dan, acele iş de melûn şeytandandır.
- 3498 Köpek bile önüne bir lokma atılınca önce koklar, sonra yer;
- 3499 O burnu ile, biz ise aklımız ile koklarız...

Haddini bil, seviyene göre mücadele et!

3625 Düşmanlığa kalkışacaksan, düşmanlık edebileceğin biriyle savaş ki onu esir alabilmen mümkün olsun.

Âşıklar ölümden korkmazlar, bizzat onu talep ederler

3799 Ey ay yüzlü (Allah'ım!) Senin huzurunda kesilip ölmek, başka yerde dirilere padişah olmaktan daha iyidir.

3835 Âşıklara her an bir ölüm var; âşıkların ölümü sadece bir çeşit değil.

3902 Hayvanlığı atlattım; hayvanken öldüm de insan oldum; artık ölüp de yok olmaktan niye korkayım?

3903 Bir hamle daha yapıp insanken öleyim de melekler âlemine geçip, kanat çırpayım.

3951 Kuşa, kafesten kurtulup uçmak nasıl tatlı gelirse, bana da ölmek ve bu yurttan göçmek öyle hoş, öyle güzel geliyor.

Teni bırak cana bak!

4438 Can, bilgiye, erdeme; ten ise bağa, bahçeye meyleder;

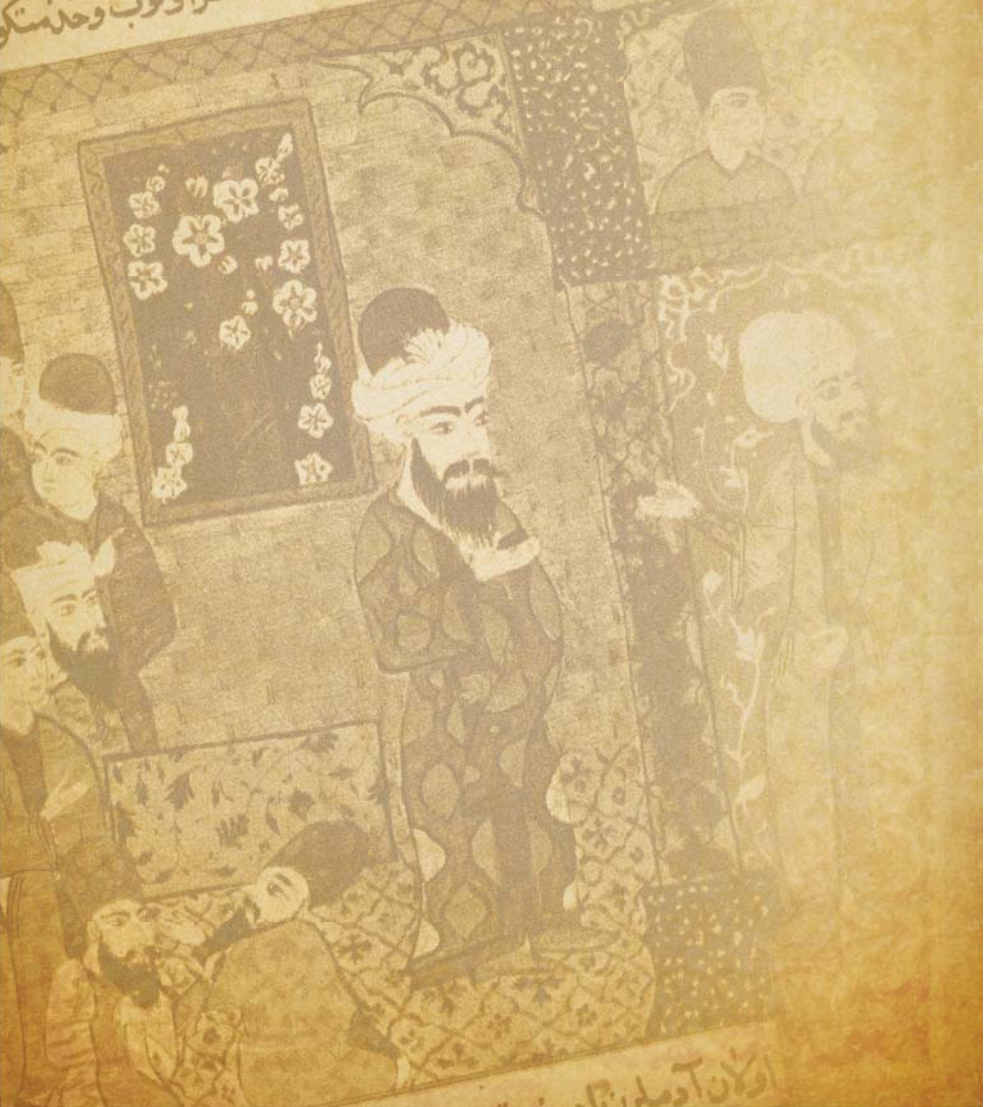
4439 Can, yükselmeye, yücelmeye can atar; ten ise kazanca, yiyeceğe, içeceğe.

4442 Hâsılı kim (iyi-kötü) bir şey isterse, istediği şey de ona rağbet eder.

Rızık sadece dükkândan değil, Allah'tandır

4534 Ey iki gözünü de dükkâna dikmiş, ümidini oraya bağlamış adam! Kendine gel, camiye yürü de rızıkını Allah'tan iste!

تاخیر ایدر آنک حسنندن بهرم مند اولورلر
کلکدن مرادم بودر که سز منتظر اولوب و خدمتگر

اولان آدمه...

Dördüncü Cilt”

Ruhların huzuru, bedenlerin zıfarı

*Anaları doğum ağrısı tutmasa çocuk doğmağa hiçbir yol bulamaz.
Bu emanet gönüldedir, gönül de gebe.
Bu öğütlerimiz de ebeye benzer.*

(Mesnevî, II/2518, 2519)

Düzenli çalışan ve sabreden sonunda kazanır

- 46 Allah her hünere, sanata ve istenen her şeye meyli olan kişinin dudağını önce o şeye dokundurur, ona o lezzeti tattırır.
- 50 Her insan bir şey elde edeceğim diye bir ümide kapılır. Nihayet bir gün gelir, ona bir kapı açarlar;
- 51 Açarlar ama, hemencecik o kapıyı örtüverirler. O kapıya ümit bağlayan kişi de iyiden iyiye ümitlenir, o işe daha da sıkı sarılır.
- 52 ... Ve aniden bir gün gelir o defneye ulaşır.

Tek yönden bakan yanılır

- 65 Dünyada kesin olarak kötü diye bir şey yoktur; iyi-kötü niteliğe göredir.
- 66 Âlemde hiçbir zehir yada şeker yoktur ki birine ayak, diğerine ayak bağı olmasın.
- 68 (Meselâ) yılanın zehri, yılanı hayattır, insana ise ölüm.
- 69 Deniz hayvanlarına deniz, bağ-bahçe gibidir; fakat karada yaşayanlara ise ölümdür, eziyettir.
- 70 Ey işi bilen kişi! Bu kıyas ve nitelikleri istersen bine kadar sayarsın.

Derdin mânâsını iyi anlarsan sonuca ulaşırsın

- 91 Kul dertten, kederden Allah'a sızlanır, yalvarır; uğradığı zahmetlerden dolayı Allah'a yüzlerce şikâyetlerde bulunur;
- 92 Allah da buyurur ki "Gördün ya nihayet dert ve zahmet seni bana yalvarır bir hale getirdi, sana doğru yolu göstertti."
- 94 Gerçekte, her düşman gibi görünen senin ilâcıdır, sana kimyadır; sana faydası dokunur, günlünü alır senin.
- 106 İstemedi Allah sana bir zahmet, bir keder verirse buna sabret, razı ol!

- İyi tohum ek ki...**
165 Kötülükte bulundun mu kork, emin olma; çünkü yaptığın kötülük bir tohumdur, Allah da onu mutlaka yeşertir.
- Evleneceğin kişi dengin olsun**
196 Kapının bir kanadı tahtadan, bir kanadı fildişinden.
- Böyle şey olur mu hiç?**
197 Nikâhta iki kişinin birbirine denk olması lâzım. Yoksa iş bozulur, geçim kalmaz.
- İyi işlerini sürekli yap!**
757 Madem ki bir fidan diktin onu sula...
- Burada eziyet eden öbür tarafta aynen karşılığını alır**
1202 Zalimler ölüp gittiler, fakat yaptıkları zulümler kaldı. Vay hile yapan, vay kötülük yapan insanların haline!
1205 Sakın öldüler de canlarını kurtardılar sanma!
- Fikirlere gönüldekiler yansır**
1317 Yerden biten her bitki, o tarlanın kabiliyetini, verimini gösterir.
1318 Fikirler de gönüllerden biter, yetişir; gönlün mahsulü de fikirlerdir. Bu fikirler de o gönlün (iyi-kötü) sırlarını gösterir.
- Allah cahil ve kötülere makam nasip etmesin!**
1434 Delinin elinden silâhı al da adalet ve barış senden razı olsun.
1436 Kötü yaratılışlı kişiye ilim ve fen öğretmek, yol kesen eşkayanın eline kılıç vermeye benzer.
1438 Bilgi, mal-mevki ve yetki kötü huylu kişilerin elinde fitnedir.

- 1448 Yol bilmeyen kişi önderlik yapmaya kalkışınca kötü ruhu, dünyayı yakar, yandırır.
- 1452 Ahmaklar lider olunca da, akıllılar başlarını kilimin altına sokar.

İşin sonunu düşün, sonra yap!

- 1618 Ey yiğit kişi! Erkeklerin kadınlara üstünlüğü kuvvet, kazanç ve mal-mülk bakımından değildir.
- 1619 Öyle olsaydı, aslan ve fil daha kuvvetli olduklarından dolayı insandan daha üstün olurdu.
- 1620 Erkeklerin kadınlardan üstün olması erkeğin, kadına nazaran daha çok işin sonunu görebilmesindedir.
- 1621 Erkek de, işin sonunu tahmin edip göremezse, bu becerisi olanlara karşı noksan sayılır.

Her yasakta vardır bir keramet...

- 2156 Her yerde kendinden geçen kötülük etmez. Şarap, edepsiz olanı daha da edepsizleştirir.
- 2157 Şarap içen akıllı ise daha çok akıllı olur; kötü huylu ise büsbütün beter bir hale gelir.
- 2158 Fakat, insanların çoğu kötü ve ahlâksız olduğundan şarabı herkese haram ettiler.

Çok yaşayan değil, aklını kullanan olgun insandır

- 2161 Nice kara sakallı, yaşlı iyi insanlar vardır; nice de ak sakallı fakat gönülleri kapkara adamlar!
- 2163 İhtiyar, akıl ihtiyarıdır oğul! Adam saçın, sakalın ağarmasıyla adam olmaz.
- 2164 İblisten daha ihtiyar kim var? Fakat akli olmadığı için hiçbir işe yaramaz.
- 2166 Saç ağarması, ancak dar görüşlü kişiye göre olgunluk alâmetidir.

Bırak sakalı; öze bak, imana bak!

- 2176 Birisi şahadet getirdi, imanını gösteren bir şey yaptı mı dış görünüşe önem verenler o adamın Mü'min olduğuna hükmederler.

2177 Bu şekilde, nice münafıklar şekle, gösterişe sığınmışlar, böylece de yüzlerce iman sahibinin kanını gizlice dökmüşlerdir.

İşlerdeki başarı da aşama aşamadır, acele etme!

2892 Merdiven basamaklarını çıkmak için, önce birincisine, sonra ikincisine basmak lâzım;
2893 İkincisi de bil ki, üçüncüsüne çıkmak için kurulmuştur; böylece merdivenin son basamağına çıkar, dama kadar ulaşırsın.

Ümitsiz şeylerle vaktini harcama!

2896 Otu ha çağırılmışsın, ha çağırmamışsın ne fark eder? Ayağı toprağa çakılıp kalmıştır.
2897 Rüzgarın tesiriyle başını sallasa da, onun bu baş sallamasına aldanma!

Zenginlik mal-mülkle değil, gönüledir

3131 Temiz bir insana yoksul demek hatadır; çünkü onun kalbi zengindir ve bu da Allah vergisidir.

Beşinci Cilt”

Şeriât - Tarîkat - Hakikat

*Hız. Muhammed (SAV) “Din nasihattir” dedi.
Nasihât, sözlükte hıyanetin zıddıdır.
Bu öğütler de dostluk yolunda doğruluktan ibarettir.
Sana bu öğütleri muhabbetimizden veriyoruz.
Sakan akaldan, insaftan ayrılmayın!*

(Mesnevî, III/3943-3945)

- Kötü gibi görünen şeylerde iyi sonuca varılabilir**
- 106 Nice düşmanlıklar vardır, ki dostluğa çıkar; nice
yıkılmalar vardır, ki yapılmaya döner!
- 134 Bulut ağlamadıkça yeşillik nasıl güler? Çocuk
ağlamadıkça süt nasıl coşar?

**Yapılan işlerin doğruluğu kıyamette ortaya
çıkacak...**

- 319 Tüm insanlar bir hayale kapılmış, bir bucağı
eşelemekte. Biri, define bulmak için bir köşeyi
kazmakta;
- 322 Bir başkası papaz olmak için kiliseye kapanmış, bir
başkası da hırs içinde ekine, tarlaya koşmuş;
- 324 Bir diğeri cin çağırma ile meşgul, gönlünü aklını
kaybetmiş; öbürü yıldız bilgisine (fala) kapılıp nalını
yıldızın üstüne koymuş (onunla uğraşıp durmada).
- 326 Her biri, bir diğerine bakıp “Ne iş yapıyor bul!”
diye hayret etmede; bu şaraptan tadan her bir kişi
diğerinin yaptığını boş bulmada.
- 328 Bunların hepsi can kiblesini kaybetmişler de onun
için herkes bir tarafa yönelmiş.
- 329 Nitekim bir bölük insan da kible nerede diye arar, bir
hayale kapılıp her tarafa döner dururlar;
- 330 Sabah olup da Kâbe göründü mü gerçekten kimin
yolunu kaybettiği anlaşılır.
- 331 Bu şuna benzer: Dalgıçlar, hani denize dalar, denizin
dibinde aceleyle eline ne geçerse toplar;
- 332 İnci bulurum ümidiyle onu bunu torbalarına
doldurur ya;
- 333 Fakat, o koca denizin dibinden çıktılar mı iri ve
kıymetli inci kimin torbasındaysa meydana çıkar.
- 334 Birinin küçük bir inci, öbürünün sadece taş parçaları
veya boncuk bulduğu anlaşılır.
- 335 İşte kıyamet günü de buna benzer. Onları bu gaffet
uykusundan uyandırıp, iyiyi kötüyü ortaya çıkarır.

Ah şu makam sevdası yok mu!

- 526 Bir sofranın etrafına yüz tane adam oturur, yer.
Fakat baş olmak isteyen iki adam, dünyaya sığamaz.
527 Biri diğerinin bulunmasını istemez. Hattâ padişah,
padişahlığıma ortak olur diye babasını bile öldürür.

Geçmişten ders çıkar!

- 756 Kötülerin hikâyelerini gör, hallerine bak! Eşinin,
dostunun ölümlerinden ibret al!

Canla bedeni uzlaştırmak imkânsız

- 838 Kimi zıddıyla bir araya koyarlarsa, onu ölüm azabına
uğratmış olurlar.
841 Ey güvenilir dost! Kendi cinsinden olmayanlarla bir
kafese kapatılmak nasıl bir azap, bilir misin?
842 Ey insan! Bu kafeste (bu dünyada) azap içindesin.
Can kuşun seninle aynı cinsten olmayanla
(bedeninle) bir tutulmuş.

Parayı beden kazanır; ama Allah sadece gönül ister

- 881 Ey zengin! Yüzlerce çuval altın getirsen Allah der ki;
"A iki büklüm olmuş adam gönül getir;
882 Eğer gönlün senden razıysa ben de razıyım; gönül
senden yüz çevirmişse ben de sana yüz çevirim,
883 Sana bakmam o gönle bakarım. Ey canı kapımda
olan, bana armağan olarak gönül getir, gönül!
887 İşte insanın canının canının canının canı, o
gönüldür.

Yetkiliysen iyi gelenek koymaya bak!

- 1956 Kim kötü bir gelenek koysa, ondan sonra halk,
cahilliğinden bu geleneğe uysa,
1957 Bütün bu adeti işleyenlerin günahı, o geleneği ilk
koyana da yazılır.

Sadece kendin için çalışma!

2420 Allah sana el vermişse; bir iş yap, kazan dostlara da yardımın dokunsun.

Gönlü besle mideyi değil!

2477 Ten midesi insanı samanlığa çeker; gönül midesi ise reyhanlığa.

2478 Ot ve arpa yiyen kurban olur; Allah nuruyla beslenen ise Kur'an.

Önce kendine bir bak!

2537 Tilki bir eşiği baştan çıkarıyorsa, bırak çıkarsın. Sen eşek olma da üzülme!

Arkadaşı iyi seçmeli

2634 Allah'ın zât-ı pâkına and olsun ki, kötü yılan bile kötü arkadaştan daha iyidir.

2635 Çünkü kötü yılan, insanı sadece canını alır. Kötü arkadaş ise insanı cehenneme kadar sürer, orasını adama durak eder.

2636 İnsan, oturup-kalktığı adamla, konuşa-görüşe, onun huyuyla huylanır; gönül arkadaşının huyunu kapar.

Allah'ın hikmeti öyle kolay anlaşılmaz

3295 Zehir yılanı gıdadır, azıktır; yılandan başkasına ise derttir, ölümdür.

3297 Şu halde gördüğünüz bütün cisim ve eşyada hem gıda vardır, hem zehir; fakat siz göremezsiniz.

Sakalını, selâmını referans yapma da vebale girme...

3345 Bir adam sakalla, hayayla erkek olsaydı keçinin de sakalı var; o da adam olurdu.

3348 Kendine gel de sakaldan vazgeç; kendine bir yol tut, benliğini bırak!

3365 Çünkü sizin imanınızdan, insanlar sadece bir ad-şekil görür, mânâ yoktur.

3366 Sizin imanınıza bakan kişinin, imana olan sevgisi soğur gider.

Bitecek şeylere bağlanma!

3900 Kadının canı da kıyamet gününü bekler, erkeğin canı da. Bu âlemde emekleyip, beklemen niye? Çabuk ol geldiğin yere doğru adım at!

3926 Farz et ki bütün doğuyu, batıyı zaptettin; her tarafın saltanatına sahip oldun. Madem ki bu saltanat ebedî kalmayacak, sen onu çakıp sönen bir şimşek gibi zannet!

3927 Ey gönül! Ebedî kalmayacak malı-mülkü bir rüya bil!

3928 Cellât gibi boğazına yapışan saltanatı, şan ve şöhreti ne yapacaksın ki?

İyilik yaparsan iyilik; kötülük edersen kötülük bulursun

3969 Allah, sırları meydana çıkarır; madem ki sonunda yeşerip, bitecek kötü tohum ekme!

3974 (Çünkü) her ağacın özündeki sır, o ağacın dallarında, meyvesinde görünür.

3989 İbret almaz, o suçunu bilmezsen bile hiç olmazsa derhal ağlamaya koyul, bağışlanma dile;

3990 Secde et, yüzlerce defa “Yârabbi bu dert yaptığım suçun karşılığıdır ancak” de!

3991 “Ey Rabbim! Sen zulümden de temizsin, sitemden de. Nasıl olur da suç olmadan insana bir keder verirsin?

3992 Ben suçumu açık-seçik biliyorum; fakat bu derdime sebep de mutlaka bir suçtur!

3993 Sebepleri örttüğün gibi o suçumu da ört!” (diye bağışlanma dile!)

4000 (Şunu da iyi anla ki) bir kötülüğün cezası, tıpkı onun gibi bir kötülüğe uğramaktır. Suçun cezası da o işlediğin suçun kat kat fazlası olur.

مادر اولدی فی الحال ینه استغفار ایلام اول کون حضرت
سیدنا یم یقده حکم پیشوب و شهادت برغنی ایله اشارت ایلام

Altıncı Cilt”
Tereddüt karanlığına ıvık

*Bu öğüdümü tutun da gönlinüz, canınız belâlara düşmesin.
Ben, boynumdaki öğüt borcumu ödedim;
öğüdü tutanın sonu, ancak kutluluktur.
Ben, sizi pişmanlıklardan kurtarmak için elçiliğimi yaptım.*

(Mesnevî, III/138, 140, 141)

İyi bakarsan iyi görürsün

124 Daima iyilik ararsan kötülük kalmaz!

Görünüşüne bakma, yaptığı işe bak!

136 Doğan, isterse beyaz ve eşsiz olsun, eğer fare avlıyorsa bayağıdır, aşağıdır.

178 Gül dalı da (iyi-kötü) nerede yeşerirse yeşersin güldür!..

Allah hayırlı evlat nasip etsin!

257 Büyük bir adamın oğlu olmak önemli değildir. Bu çeşit gençler, malla-mülkle gururlanırlar.

258 Nice büyük adamların oğulları vardır ki, kötülükte bulunur, yaptığı kötü iş yüzünden babasına da utanç vesilesi olur.

Baş gözünle değil, can gözünle bak!

262 Can gözün açık değilse sakaldan, sarıktan başka bir şey göremezsin...

Yaptığına bak, geleceğini gör!

413 Yiğidim, kadere az bahane bul! Nasıl oluyor da suçunu başkalarına yüklüyorsun?

415 Kendini araştır; suçunu kendinde gör!

418 Neye çalıştın da zararını-faydasını görmedin? Ne ektin de devşirme vakti onu biçmedin?

423 Sen de bilir, anlarsın ki elde ettiğin şey, yaptığın şeyin karşılığıdır. Yoksa âdil olan Allah'ın takdiri insana yaptığına uygun olmayan cezayı nasıl olur da verir?

424 Hâkimler bile böyle yaparken hâkimlerin en doğru ve adaletli hüküm vereni olan Allah ne tür hükmeder? Düşün artık!

427 Suçu kendinde ara; tohumu sen ektin!

428 Çektiğin zahmetin sebebi, yaptığın kötülüklerdedir. Bu kötülüğü yaptığın işlerde gör; kaderimden, talihimden deme!

Kötülük görsen de iyilik yap!

481 Kötü huyluların zahmetlerini çekip, sabretmek;
bulut gibi insanlara faydalı olmak gerek.

Yalnızlığı isteme, insanlara katıl!

498 Sen dost ol da sayısız dost gör! Fakat dost olmazsan
dostsuz, yardımsız kalabilirsin.

Sözü fazla uzatma!

713 Bilmiyorsan konuşma; biliyorsan da ne
söyleyeceksen söyle!

Yakınların hayattayken iyi davran!..

764 Yakınlarına, onlar ölünce nasıl yüreğin yanarsa
şimdi de öyle bak!

765 Gelecek şey gelmiş bil; onları ölmüş say, kaybetmiş
bil!

Haline şükret, imkânlarını iyi değerlendir!

1353 İp üstünde oynamayı bilmiyorsan, bari ayaklarına
şükret de yerde iyi yürü!

İşte bedeninin gerçeği!

1404 Beden, insanı besleme konusunda anaya benzer;
ama sana yüz düşmandan daha düşmandır.

1405 Bedenin hastalandı mı sana ilaç aratır; kuvvetlendi
mi seni şeytanlaştırır, bir put haline sokar.

1406 Şu zulümlerle dolu olan bedeni bir zırh gibi bil! Zırh
da ne kışa yarar, ne de yaza.

Ağlamayı bilirsen gönül tarlan yeşerir

1586 Gülmeler, ağlamalarda gizlidir. Ey temiz kişi defneyi
yıkık yerde ara!

Günahında ısrar etme!

1695 Allah her şeyi görür; ama huyu, örtmektir. Fakat
haddini aştin mi açan da O'dur ha!

Şeytan ancak çürükleri ayırır

1751 Yol kesen lânetlenmiş şeytan olmasaydı sabırlılar, doğrular ve yoksulları doyuranlar nasıl belli olurdu?

Olacak şeye ümit bağla!

1963 Demirden ot bitmesini bekleyen olabilir; ama bu ümide kapılan az olur.

Aslını anla artık; bırak şekilciliği!

2028 Denize (ilâhî makam) git! Sen balık soyundansın; niçin çerçöpe benzeyen sakalına düşkünsün böyle?
2032 Denizde ikilik ve ıstırap yoktur; fakat şaşı olana ne söyleyeyim ki!..

İnsan kendi için çalışırken farkında olmadan dünya düzenini sağlar

2195 Değirmen beygiri koşar, döner durur; maksadı da dayak yemekten kurtulmaktır.
2196 Su çekmekten, yahut susamdan yağ çıkarmaktan haberi bile yoktur.
2197 Öküz, arabayı çekmek, eşyayı götürmek için değil dayak korkusundan yürür, ilerler.
2199 Her kazanç sahibi de bunlar gibi âlemi ıslah için değil, kendisi için çalışır;
2200 Her biri kendi derdine bir merhem arar... Derken âlem de bu yüzden düzene girer.
2201 Allah, korkuyu bu âleme direk yapmıştır; herkes can korkusuyla bir işe sarılmıştır.

İnsanları küçümsemeyin!

2451 Hiçbir kâfiri hor görme! Olur ya Müslüman olarak ölebilir!..

Aşağılık kişilerin iyiliğine de güvenme!

2460 Yaşlılara hürmet göstermek peygamberimizin sünnetlerindedir.

- 2461 Aşağılık insanların hüküm sürdüğü bu devirde ise, yaşlıları iki yerde öne geçirirler:
- 2462 Ya ateş gibi sıcak yemeğe buyur, derler; yada bakımsızlıktan yıkılacak durumda olan köprüde önden geç, derler.
- 2463 Aşağılık insanlar, kötü bir maksatları olmadıkça yol büyüklerini ağırlamazlar.
- 2464 Onların yaptığı hayır böyledir; artık kötülüklerini var sen düşün!

...Göründüğün gibi ol!

- 2472 Kurt çok zalimdir; ama hiç değilse hilesi yoktur.

İyi huylu ol, hizmet et yeter!

- 2500 Faziletten, yiğitlikten, hünerden vazgeç; iş, hizmet ve güzel huydadır.

Gönül kulağıyla dinlersen yalanı anlarsın

- 2576 Parlak, açık ve doğru söz, gönle rahatlık verir; gönül, yalan sözle yatışmaz.
- 2577 Yalan, çerçöpe benzer, gönül de ağza; çöp ağızda gizlenmez.
- 2578 Ağızda çöp oldu mu dil dolanır durur, nihayet onu ağızdan atar.

Yemek âdâbı

- 2587 İştahın varsa acele etme! Yenen şeyin iyice sindirilmesi için ağır ağır yemek daha doğrudur.

Sadaka ver, belâdan kurtul!

- 2590 Belâyı def etmenin çaresi, sitem etmek değildir. Bunun çaresi bağıştır, aftır, cömertliktir.

Yardım et, ama hep hazıra da alıştırma!...

- 2597 Allah'ın yarattığı hiçbir şey abes değildir. Kızgınlık, sabır, öğüt, hile...bunların hepsi doğrudur.

- 2598 Bunlardan hiçbiri, mutlak olarak hayır değildir; aynı zamanda mutlak olarak şer de değildir.
- 2599 Her birinin, yerinde faydası, yerinde de zararı vardır.
- 2600 (Meselâ) yoksula verilen öyle cezalar vardır ki, sevap bakımından ekmekten de iyidir, helvadan da.
- 2601 Çünkü helva, vakitsiz yenirse mideyi ağrıtır. Halbuki helva verilecek yerde ona bir sille vurulursa kötülükten de kurutulur, hastalıktan da.
- 2603 Vurmak, gerçekte kötüdür; ama kilim dövülmez tozu dövülür.

Tek kalma; insanlarla konuş ve danış!

- 2611 İyi kişilerle danış, görüş; Peygamber “İşlerini danışarak yapar onlar” buyurdu; bunu böyle bil!
- 2612 İşleri danışarak yapmak şunun içindir: Danışmakla hata ve eğrilik az ortaya çıkar.
- 2613 Bu akıllar, aydın kandillere benzer; elbette ki yirmi kandil, bir kandilden daha fazla aydınlık verir.
- 2614 Belki de aralarına gökyüzünün nurundan yanmış bir kandil düşüverir.
- 2620 İşte o büyük Peygamber rahipliği, dağlara çekilip tek başına ibadet etmeyi bunun için yasaklamış;
- 2621 İnsanlar birbirleriyle buluşsunlar diye bunu kaldırmıştır...

İnsanlara hayattayken değer ver!..

- 2710 Mezarımın başında oturur, o güzelim gözlerinden çok yaşlar akıtırsın.
- 2711 Benim ölümüme ağlar, gözlerini yumup benim mazlumluğuma yaş dökersin.
- 2712 İyisi mi o lütufların birazcığını ben ölmeden önce şimdi söyle; o sözleri şimdi benim kulağıma küpe et!
- 2713 Toprağıma, mezarıma söyleyeceğin o güzel sözleri, şu gamlı kulağıma saç; şimdi söyle bana!
- 2717 Peşin tokat, veresiye bağıştan hayırlıdır.
- 2718 Ey canımın canı, ey yüzlerce cihana değer dost; aklımı başına devşir, peşin şeyi ganimet bil!

Her şeyi anlayamazsın; kaza ve kadere boyun eğ!

- 2760 Kaza ve kaderin çeşit çeşit işleri vardır. Allah insanın gözünü nasıl dilerse öyle bağlar.
- 2764 İnsan takdir yüzünden zorluğa düşerse, bu yenilme değildir; Allah'ın kazasına uğramaktır.
- 2765 Bir musibet o insanı, yüzlerce belâdan kurtarır; bir iniş, onu yüceliklere çıkarır.
- 2770 İnsanların anlayışı ve kudreti bu nişânesiz denizin med cezirine ne yapabilir ki!

İyiysen şükret, bağış ver; kötüysen af dile sadaka ver!

- 2785 İyilik gördün mü şükret, bağışta bulun; kötülük gördün mü sadaka ver, bağışlanma dile, geri dön!

Gözle gör; ama akılla karar ver!

- 2967 Çirkinle, güzeli akılla ayırt edin; şu kara, bu ak diyen gözle değil!

Nasılsan karşındakini de öyle bulursun

- 2984 Küstahlık küstahlığı doğurur; aldatan aldanır...

Allah'a dayanan her mücadeleyi kazanır

- 3028 Aslana güvenen tilki, yumruğuyla kaplanların bile kellesini kırar.

Özünde "mânâ" olan bir yürek gerek...

- 3041 Yıldızlar çoksa da güneş birdir; ve bütün yıldızlar da onun önünde darmadağın olur, görünmezler.
- 3042 Binlerce fare isyan etse kedi ne korkar, ne çekinir.
- 3043 Nasıl olur da fareler, toplanıp kedinin karşısına çıkarlar? Onlarda böyle bir yürek yoktur ki!
- 3052 Koyun sürüsü çok olmuş, kasaba ne gam!
- 3054 On çatallı boynuzları olan yüz binlerce yiğit geyik, aslanın saldırısına karşı adeta yok olur.
- 3044 Topluluk görünüş bakımından olursa boşunadır. Kendine gel de Allah'tan mânâ topluluğu iste!

İnsanların gönlünü kazanmayı iste!

3098 Gönüllere girmeye yol bul; başka şeyleri düşünme!

Nasılsan öyle görürler...

3154 Aynada çirkinliğini görünce, aynaya kızma!

**Nimetler için Allah'a; sebepleri için de kuluna
teşekkür et!**

- 3256 Nimet ve ihsanlarına karşılık Allah'a şükret; fakat sana ihsan eden kişiye de şükret, onun adını da an!
- 3259 Allah kıyamet günü kuluna "Ne getirdin, sana verdiğim nimetlere karşılık ne yaptın?" der.
- 3260 Kul der ki: "Yârabbi! Sana candan ve gönülden şükrettim. Çünkü o rızık ve ekmek, esas bakımından senden geldi."
- 3261 Allah da o zaman der ki; "Hayır! Sana bağışta bulunan kişiye şükretmediğin için bana da şükretmedin.
- 3262 O kerem sahibine haksızlık ettin. Oysa ki onun aracılığıyla benim nimetlerime nâil olmuşsun."

Aklını kullan, uyar akıl olma!

- 3342 Gözün varsa kendi gözünle bak! Hiçbir şeyden haberi olmayan bir ahmağın gözüyle değil.
- 3343 Kulağın varsa kendi kulağınla dinle! Niçin sersemlerin kulağına kapılıyorsun?

Ölümlü olana değil, bâkî olana sığın!

- 3388 Yoksulundan tut da padişahına kadar insanların hepsi muhtaç durumundadır.
- 3389 Yücelere sahip güneş dururken bir mumdan yol bulmayı ummak;
- 3390 Parlak güneş meydandayken mumla kandilden aydınlık istemek!..

İyi konuşan iyi duyar; iyilik yapan iyi yaşar

- 3485 Kötü söz kapısı açıldı mı bak bakalım, cehennemin hangi kapısı açıldı?
- 3487 İyilik ettiğin müddetçe görürsün ki iyi yaşamaktasın, gönlün rahat;
- 3488 Fakat bir kötülükte bulundun mu o güzel yaşayış, o zevk kayboluverir.

Hevâ ve hevesini terk etmezsen...

- 3492 Kör gibi elini uzat da Allah'ın ipine yapış; Allah'ın emrinden, yasaklamasından başka bir şeyin etrafında dolaşma!
- 3493 Allah'ın ipi nedir? Hevâ ve hevesi (bedenin ve nefsin arzu ve isteklerini) terk etmek...
- 3495 Balık hevâ ve heves yüzünden kızgın tavaya düşer; namuslu adamlardan utanma, arlanma hevâ ve heves yüzünden gider.

Dinin iki temel direğine tutun ki düşmeyesin

- 3573 Mal, sadakayla kesinlikle azalmaz. Hayırda bulunmak, malı zâyi etmez; kaybolmaktan kurtarır.
- 3574 Altın, zekat vermeyele çoşar, fazlalaşır. İnsanı kötülükten, fenalıkta kurtaran da namazdır.
- 3575 Zekât vermen cebini korur; namazın da seni kurtlardan kurtarır, çobanlık eder sana.

Hayırlı evlâttır insandan geriye kalan

- 3586 Babanın ağaca benzeyen vücudu, gizli bir yol vasıtasıyla oğlunun iki gözünden su alır, gıdalanır.
- 3587 Oğuldan çoşan bu kaynak ananın, babanın bahçelerine kadar akar gider.
- 3588 Anne ile babanın gönül ve hayat bahçeleri bu suretle yeşerir, tazeleşir. Onun gözleri bu iki ırmak yüzünden yaşarır, gözyaşı döker.
- 3589 Kaynak, hastalanıp kötüleşirse o ağacın dalları da, yaprakları da kurur;

- 3590 O ağaç kurumaya başlar. Çünkü, oğlun vücudundan sulanıyor, gıdalanıyordu.
- 3591 Nice böyle gizli su yolları vardır ki, sizin canınıza eklenmiştir.

Elindeki imkân az da olsa sana ait olduğu için daha değerlidir

- Evin içindeki bir tek çeşme, dışarıdan gelen ırmaktan daha iyidir. (Başlık, s. 284)
- 3596 Her şeyin aslı olan kaynak coşar da seni su arıklarına muhtaç etmezse ne mutlu sana!
- 3598 İçeriden güzelim bir kaynak coştı mu seni başka kaynakları beklemekten kurtarır.
- 3600 Kaleye dışarıdan su gelirse emniyet ve barış zamanında iyidir; ama,
- 3601 Düşman gelip de kaleyi kuşatıp, kaledekileri saldırıya hazırladı mı,
- 3602 Düşman askeri, dışarıdan gelen suyu keser, kaledekiler de susuz kalır.
- 3603 İşte o zaman kale içindeki bir acı su kuyusu, dışarıdaki yüz tane tatlı su ırmağından daha iyi olur.

İşte fenâfillâh makâmı...

- 3643 Susar da bardaktan su içerseniz, o suyun içinde Allah'a bakmaktasınız.
- 3644 Âşık olmayan kişi ise suyun içinde kendi yüzünün yansımını görür...
- 3645 Ama âşığın sureti Allah'ta yok olursa söyle bakalım, suda kimin suretini görür?
- 3647 Fakat, Allah'ın bu gayreti âşık ve sâdık kullarınadır; şeytanla, hayvana tecelli etmez O!

Helâl kazanç ve hayırlı eş iste!

- 3688 Niceleri, kazançla padişah kesildiler, niceleri de kazanç peşinde çırılçıplak kaldılar.

3689 Niceleri kadın alarak Kârun gibi zengin oldu; niceleri de kadın yüzünden borçlandı gitti.

Kulun önünde eğilme, Allah'a secde et!

3746 Bir kişi başka bir kişiden yücelik dilerse, bu yol azıtmanın, sapıklığın ta kendisidir.

3747 A cevhersiz! Şu halde niçin ihtiyacını başka bir ihtiyaç sahibine arz edersin?

Yaptığının karşılığı aynen gelir

3956 Ey insan! Sen iyi-kötü ne yaparsan Allah da sana onu yapar.

Menfaat peşinde koşarken tuzağa düşme!

4088 Tilki toprağın altında gizlenir; toprağın üstüne de hile tohumları eker.

4089 Nihayet bir karga gaflette bulunur, oraya konar. O hilebaz tilki de derhal onu yakalayır.

4090 Hayvanlarda bunun gibi yüz binlerce hile varken, artık onlardan da üstün olan insanda ne hileler var bir düşün!

Veremiyorsan o eli taşıma!

4172 Cömertliğe sahip olmayan elin kasap satırıyla kesilmesi daha iyidir.

Allah'ın hikmetinden suâl olunmaz; hayran olunur

4197 Terzilikten rızık umarsın, hayatımın sonuna kadar terzilik yaparak geçinir giderim dersin.

4198 Derken, rızıkın kuyumculuktan meydana geliverir; halbuki bunu düşünmemiştin bile.

4199 Peki bu rızık, terzilikten gelmeyecekti de terziliğe tamahın nedendi?

4200 Allah bilgisindeki eşsiz, örneksiz bir hikmet yüzündendi; Allah ezelde onu öyle yazmış, öyle takdir etmişti.

4201 Düşünen, ilahî sırlara şaşırırsın; bütün hünerin, bütün işin gücün hayranlıktan ibaret olsun diye Allah bu hikmeti yarattı.

Cana paha biçilmez; ama değeri de bilinmez...

- 4206 Mal ve gelire konmuş bir mirasyedi, bu mirasın hepsini tüketti çı çıplak kaldı.
- 4207 Zaten miras malın kalıcılığı yoktur, geçer gider fayda etmez; sahibi bu mirastan ayrılıverir.
- 4208 Mirasa konan kişi de bu malın değerini, kadrini bilmez; çünkü kolay buldu; elde etmek için zahmet çekmedi.
- 4209 Sana da Allah bu canı bedava verdi de, o yüzden değerini bilmiyorsun!

Rahim olan Allah duaları kabul eder; ama biraz sabır...

- 4217 Nice ihlâs sahibi vardır ki ağlar-sızlar, dua eder; duasındaki ihlâsın dumanı da göğe kadar gider.
- 4220 (Kişi, ey Allah'ım) mü'min kulun yalvarmakta; onun Sen'den başka dayandığı yer yok.
- 4221 Sen yabancılara bile ihsanda bulunursun; her kişi istediğini Sen'den diler, (şeklinde duada bulunur.)
- 4222 Allah da buyurur ki; "Ben kulumu horlamak için değil, onun faydasına olduğu için geç ihsan ederim;
- 4223 Duyduğu ihtiyaç, kulumu gafletten uyandırdı, yüzünü bana çevirdi; saçından tutarak çeke çeke benim tarafıma doğru getirdi.
- 4224 Dileğini (hemen) verirsem yine döner, o oyuncuğa kapılır, gaflete boğulur gider.
- 4225 Gerçi 'Ey sığınılan, ey düşkünlere yardım eden Allah'ım' diye gönlü kırık bir şekilde, perişan bir halde ağlayıp sızlıyor, ama bırak ağlasın-sızlasın.
- 4226 Bana onun sesi hoş gelmekte. Onun 'Yârabbi' demesi sırlarını söylemesi hoşuma gidiyor."
- 4236 Allah "Benim seninle bir müddet işim var; ey dünya

- güzeli, biraz bekle hele!" der.
- 4237 İşte mü'minlerin iyi-kötü isteklerine hemencecik nâil olamamaları iyice bil ki, bundan dolayıdır.
- 4239 (Oysa ki) rahmetler saçan bu kapıyı kim vurdu da Allah kabul etmedi?

İyilerin imtihanı çok olur

- 4228 Papağanla, bülbülleri seslerinin güzelliği yüzünden kafese koyarlar, beslerler.
- 4229 Fakat kuzgunla, baykuşu hiç kafese koyarlar mı?

Aç olan kıymet bilir

- 4296 Lezzet açlıktan ortaya çıkar, güzel yemekten değil. Aç iken yenilen arpa ekmeği şekerden daha lezzetlidir.

Ava giden avlanabilir; tedbirli olmak lâzım...

- 4371 Nice ordular vardır ki, bir zafer elde etmek için harekete geçer; fakat sonunda yenilir, ganimetlerini başkaları kapıştır.
- 4372 Nice tüccarlar vardır ki, kâr ümidiyle bayram edeceklerini sanırlar; ama öd ağacı gibi kendileri yanar yakılır, iflâs ederler.

Önce hazırlık!..

- 4427 Yağı ve fitili konmamış kandil, hiç aydınlık verir mi?
- 4428 Burnu koku almayan biri, gül bahçesine girse o gül kokularından bir neşe, bir zevk alamaz ki!
- 4430 Karada yaşayan kuş denize dalsa, yok olmaktan başka eline ne geçer?
- 4431 Buğdayı olmaksızın değirmene gidenin ancak saçı, sakalı ağarır; başka bir şey elde edemez.

Ayıbı görme, iyilik yap, âdil ol!

- 4526 Sen ört ki, senin de ayıbını örtsünler. Kendinden emin olmadıkça kimseye gülme!

- 4528 Kendine ne yapılmasını istiyorsan, diğer insanlara öyle yap!
4529 Çünkü Allah, gözetleme yerindedir, pusudadır. Kıyamet gününde önce herkesin lâyiğini verir.
4532 Daima kendi durumuna bak! Adalette bulundun mu gönül huzurunu gör; eğer zulüm yaparsan da vicdan azabını.

Yüzünü toprakla sarartma; nur ye de güzelleş!

- 4704 Bize bu âlem boğaz gibi dar gelmede. Keşke boğaz toprak yeseydi!
4705 Aslında bu ağız toprak yer. Fakat renklerle bezenmiş, çeşitli yiyecek şekillerine bürünmüş toprağı yer.
4706 Ey oğul! Bu kebab, bu şarap, bu şeker bezenmiş, boyanmış topraktır.
4707 Onları yedin de bedeninde et ve deri oldu mu, et rengine girerler; fakat onların aslı topraktır.
4710 Buna dikkat et de o rengin, o güzelliğın tamamıyla bir şekil örtüsünden ibaret olduğunu, geçici bir şey olduğunu bil!
4715 (Oysa) doğruların güzel yüzlerindeki nur, bedenleri yok olsa bile, kıyamet gününe kadar kalır.
4717 Allah, toprağı bir renk, bir parlaklık verir; onu mücevher haline getirir. Çocuk tabiatlı olanları da bunlara düşürür, savaşa sokar.

Zalim bir zengin olacağına Allah'ın gözettiğı bir fakir ol!

- 4723 Silâhla bilgisizlik bir araya gelince, Firavun zulümle bütün dünyayı yakar, yandırır.
4724 Ey yoksul! Bu halinle firavunluktan da kurtuldun, kâfirlikten de; şükret!

Açlık Allah'a yaklaştırır; tokluk ise Şeytana

- 4727 Boş karın şeytana zindan olur; çünkü ekmek derdi onun hilesine, düzenine engeldir.

4728 Dolu karın da bil ki, şeytanın iş gördüğü pazardır;
şeytan tacirleri orada gürültü eder dururlar.

Nefis bir türlü doymaz...

4796 İnsanın belâlar, sıkıntılar içindeyken ölmesi daha
iyidir. Zira insan nefsi nimeti, rahatlığı inkâr eder;
(çünkü) sapıktır o!

4862 Kur'ân tamamen nefsin kötülüklerini anlatmadadır;
Mushaf'a bak da gör!.. Fakat sen de o göz nerede?

Dil gönlün aynasıdır

4898 Nasıl insan tencerede tatlı yemek mi var, sirkeli veya
ekşi yemek mi, dumanından anlarsa;

4897 Dil de tencerenin kapağına benzer. Oynadı, açıldı
mı içinde ne yemek var, (konuşanın niyeti ne) akıllı
kişi bunu anlar.

Mevlâna Mesnevî'sinin sonunda diyor ki;

4620 Bu konular ancak buraya kadar söylenebilir. Bundan
sonra ne zuhur ederse gizlenmesi gerekir.

4621 Söylesen de faydasız, yüz binlerce gayret sarf etsen
anlatmaya çalışsan da faydasız; artık bu konular
(fazla) açığa vurulmaz.

4916 Gönlümden kopup gelen bu söz, o taraftan
gelmektedir; çünkü gönülden gönle pencere vardır...

Meonevî'den
Özlü Sözler...

“ Bu sözlerim insanlara bir tekrarlamaadır;
ama bence tekrarlanan tazelenip uzayan bir ömürdür. ”

(Mesnevî, III/3602)

بویونلارنده صارلسل ایدی نطقه کلوب د دیلر
ان لا اله الا الله واشهد ان محمد عبد

Birinci Cilt”

Kalplerin cenneti

*Dilberlere ait olan surların, başkalarına ait sözler içinde söylenmesi
daha hoştur.*

*Hikmetinden sual edilmeyen Allah'ın işini kim anlayabilir,
o işin hakikatine kim erişebilir?*

*Bu söylediğim sözler, ancak anlatmak için söylenmiş zaruri
sözlerdir.*

(Mesnevi, I/136, 311)

- 80 Edepsiz kişi sadece kendini değil, bütün dünyayı ateşe verir.
- 140 İste, ama lne göre iste!
- 175 Sırlar gönülde gizli kalırsa murada erişilir.
- 268 İki arının gıdası da aynıdır, fakat biri iğne, diğeri bal yapar.
- 441 Koku almayan burunsuzdur, koku da ancak din kokusudur.
- 576 Bu dünya sarhoşluğu ilhi sarhoşluğa engeldir.
- 583 Henüz kanadı çıkmayan kuş uçmaya kalkışırsa kedinin lokması olur.
- 628 Derdi olan dermanı bulmuştur.
- 714 Tahta kılıç savaşta iş görmez.
- 722 Mermer gibi olan kişi, bir gönül sahibine erişirse cevher olur.
- 743 Kötü usul koyana her an lânet gider.
- 778 Put kırmak kolay, ama nefsi kolay görmek cahilliktir.
- 816 Allah isterse ayıplar örtülür.
- 819 Her ağlamanın sonu glmektir.
- 822 Merhamet isteyen zayıflara merhamet etsin.
- 906 İnsanın nefsi kibir ve kin bakımından bütün insanlardan da beterdir.

- 946 Şükretmemek uğursuz ve ayıp bir şeydir.
- 977 İman ve itaat yolunda yürüyen bir an bile zarar etmez.
- 978 Çalışan güler, tembel olan değil.
- 982 Bu dünyaya düşkün olan esir gibi daima zindandadır.
- 1019 Eğer insan şekille insan olsaydı Hz. Muhammed (SAV) ile Ebu Cehil eşit olurdu.
- 1043 Danışmak insana anlayış ve akıl verir.
- 1100 Mânâsız söz, su üstüne yazılan yazıdır.
- 1159 Vakitsiz öten horozun başı kesilir.
- 1207 Gönül birliği dil birliğinden daha iyidir.
- 1292 Koyunun kurttan kaçmasına şaşılmaz; şaşılacak şey, koyunun kurda gönül vermesidir.
- 1312, 1308 Eğer kazacaksan kararınca kaz da çıkabilmen mümkün olsun; çünkü kazdığı kuyuya insan kendisi düşer.
- 1372 Bir-iki güneğiz şu içmeyi terk edersen, ağzını ebediyet şarabına daldırır, o hakikat şarabını içersin
- 1399 Kimin kalbinde bir kapı açılırsa, gönül göğünde yüzlerce güneş görür.
- 1407 İnsan dostunu görmüyorsa kör olsun daha iyi.

- 1425 Bir kişi Hak'tan korkup takvâ yolunu tutarsa cin olsun, insan olsun o kişiyi kim görse korkar.
- 1494 Hürmet eden hürmet görür; şeker getiren tatlı yer.
- 1524 Sözün faydası yoksa söyleme.
- 1526 Allah'a şükretmek surat ekşitmekten ibaret olsaydı, sirke gibi şükreden olmazdı.
- 1607 Yüzme bilmiyorsan aklına uyup da kendini denize atma!
- 1609 Olgun insan toprağı tutsa altın olur; çiğ insan da altını eline alsa toprak haline gelir.
- 1627 Söz söylemek için önce dinlemek gerek.
- 1638 Dünyaya bağlanan gözyaşının zevkini bilmez.
- 1646 Buğday eken arpa biçmez.
- 1658 Ağızdan çıkan söz yaydan fırlayan ok gibidir.
- 1702 Dil hem bitip-tükenmeyen bir hazinedir; hem de dermanı olmayan bir dert.
- 1756 Kolay kazanan kolay harcar.
- 1855 Dünyanın nimetleri hoş bir lokmadır ama az ye, çünkü ateşten bir lokmadır.
- 1876 İnsan inat edip şeytanlaşınca, şeytan dahi ondan kaçır.

- 1911 Baharın tesiriyle taş yeşermez, toprak gibi yumuşak ol da renk renk çiçekler yetiştir.
- 1999 Kusur, kusurdan başka bir şey görmeyene göre kusurdur.
- 2078 Hangi güzel vardır ki çirkinleşmemiştir?
- 2101 Bu alemde o alemin yolu görünseydi pek az kişi bu dünyada dururdu.
- 2226 Nice esirgemeler vardır ki vermekten daha iyidir.
- 2235 Para vermek cömert kişinin işi; can vermekse âşığın vergisidir.
- 2236 Allah uğruna ekmek verirken sana ekmek verirler; Allah uğruna can verirken sana da can bağışlarlar.
- 2238 Bağışlamaktan dolayı elinde mal kalmazsa, Allah'ın inayeti seni ayaklar altında çiğnetmez.
- 2302 Tatlı yaşayan acı ölür.
- 2309 Ayakkabıların çifti gibi eşlerin de birbirine benzemesi lâzım.
- 2329 Akıl, insanlığa engel olursa yılan gibidir.
- 2332 Karga kendi çirkinliğini bilseydi, derdinden kar gibi erirdi.
- 2343 Mal ve para, baştaki külah gibidir. Külahı sığınan ise keldir.
- 2353 Yoksulların maldan-mülkten önce Allah'tan pek büyük bir rızıkları vardır.

- 2373 Yoksullukta iki kat zenginlik vardır.
- 2437 Kadın, Hak nurudur, sevgili değil; sanki yaratıcıdır yaratılmış değil.
- 2571 Nar (ateş) ehliyle nur ehli görünüşte aynıdır, ama aralarında Kaf dağı kadar fark vardır.
- 2593 Basit otlar iki ayda, gül ise bir yılda yetişir.
- 2625 Allah sevgisi sadece düşünce ve mânâdan ibaret olsaydı oruç ve namazın özelliği de kalmazdı.
- 2724 Acı suyun yanında yetişen saf sudan anlamaz.
- 2763 Herkesin doğruyu işitmeye gücü yoktur.
- 2829 Usta hangi sanatta ün yapmışsa çırağı da o sanatta ilerler.
- 2834 Ölüm günü, bütün bu bilgiler içinde işe yarayan ve yol azığı olan tek şey “yokluk” bilgisidir.
- 2893 Şekillere takılıp kalan putperesttir.
- 2892 Pire için kilim yakılmaz.
- 2908 Güç duruma düşen sabretsin, çünkü sabır dertten kurtulmak için bir anahtardır.
- 2910 Perhiz ilaçların lideridir.
- 2957 Nefsin istekleriyle az dostluk yap, çünkü insanı Allah yolundan alıkor.
- 3020 Arpa ile altın aynı terazide tartılabilir. Bu arpanın da altın gibi kıymetli olduğu anlamına gelmez.

- 3024 Savaşçı aslanın himayesine giren aç kalmaz.
- 3086 Her peygamberin, her velinin ayrı bir tarzı vardır; fakat hepsi de seni Hakk'a ulaştırdığına göre bunlar birdir.
- 3114 Akıllı o kişidir ki, dostlarının ölümünden ibret alır.
- 3171 Dostları görmeye eli boş gitmek değirmene buğdaysız gitmeye benzer.
- 3212 Kim kendi eksikliğini görüp anlarsa, yedeğinde dokuz at olduğu halde olgunlaşma yolunda koşar.
- 3221 İnsanî bilgi ilâhî bilgiyle birleştiği zaman fayda verir.
- 3257 Şükret, kibirli olma; dinle ve kendini hiç önemseme.
- 3315 Eşek bile çalıştığı için değerlidir.
- 3329 Ateş, odunun çokluğundan üzülmez, kasap da koyun sürüsünden kaçmaz.
- 3460 İnsan kendini kendinden arındırırsa temiz kişiliğini görür.
- 3640 Kulluk ve iman bu dünyada makbuldür, ölümden sonra her şey meydana çıkınca inanmak bir işe yaramaz.
- 3717 Öğünmek için değil Allah için bağışta bulun.
- 3718 Mal tohum gibidir, çorak yere ekilmez.

- 3965 Dünya aslanı av ve rızık arar, Allah aslanı ise özgürlük ve ölüm.
- 3993 Ekmek manevî olursa faydalı olur, bildiğimiz ekmek ancak kalbi daraltır.
- 4003 Maksada sabırla erişilir, aceleyle değil.

حاضر اولدیبر اقا هر کلن کسنه اوکنه براء
حضرت مولانا کلدی ویا رانده بیوردیکه بزم

شیرین خلق جمع اولیحق حضرت سلطانک اوکنه

İkinci Cilt”
Ruhların cilâsı

Ululuk sahibi Yüce Allah'tan rahmet olarak
sözlerimizin mükâfâtı, iki misli bize gelmesidir.

(Mesnevî, I/884)

- 20 Bir akıl başka bir akıla danışırsa kötü işe engel olur.
- 132 Mal ve makam sevdası insanın boğazına çöp gibi takılır kalır.
- 140 Nice dualar vardır ki helâk olmanın ta kendisidir. Yüce Allah, bu tür duaları kereminden dolayı kabul etmez.
- 251 İnsanların çoğu insan yiyicidir, onların selâm vermelerinden pek emin olma.
- 261 Aslanlar gibi avını kendin avla; yabancıya da yaltaklanma, akrabaya da.
- 267 Misk gibi olan Allah'ın adını tenine değil, gönlüne sür.
- 279 Gül suyu isen, bedene sürerler, idrar gibiysen dışarı atarlar.
- 367 Peygamberin gayreti olmasaydı sen de ataların gibi puta tapardın.
- 371 Dinini babandan miras olarak buldun da onun için şükretmeyi bilmiyorsun.
- 454 Gönlüne geçim kaygısını az koy; Hak kapısında oldukça rızkın azalmaz.
- 479 Ey başkalarına ağlayan göz, gel bir müddet de kendine ağla!
- 500 Ekmek için "Allah" diyen, saman için Kur'ân taşıyan eşeğe benzer.

- 582 Bu dünya Allah'a kavuşma zenginliğine eren kişi için mundar bir şeyden ibarettir.
- 725 Eşeğin oldukça semer de bulunur.
- 734 Vücutta kudret oldukça çalışıp kazanmak gerek.
- 785 Nefsini öldürürsen özür dilemekten kurtulursun; hiçbir düşmanın da kalmaz.
- 802 Allah seni çirkin yarattıysa kendine gel de hem yüzü çirkin, hem de huyu çirkin olma.
- 810 Ben, bu çalışıp çabalama dünyasında iyi huydan daha üstün bir şey görmedim.
- 816 Kimde iyi huy varsa kurtulmuştur.
- 842 Çarpık ayağa, çarpık ayakkabı iyi gelir.
- 845 İnsanoğlu dilinin altında gizlidir.
- 899 Eğer herkes cömertliğe karşılık verilecek şeyleri görseydi, dünyada cimri kalmazdı.
- 1215 Ne mutlu gençlik çağını ganimet bilip de borcunu ödeyen kişiye.
- 1273 Cömertlik, cennet servisinden bir daldır.
- 1319 Hamlıktan kurtulup olgunlaşan bir daha bozulmaz.
- 1398 Kalem bir zâlimin elinde olursa Hak velisi bile dar ağacına çekilir.
- 1420 Kurt da insanın içinde gizlidir, Yusuf da.

- 1554 Korku ve ümit kanat gibidir; unutmama ki tek kanatla uçulmaz.
- 1578 Hocasıyla kendini bir gören öğrenci ne kötü öğrencidir.
- 1734 Akılsız dost, zaten düşmandır.
- 1740 Allah'ın hâs kullarıyla edepsizce konuşmak gönlü öldürür, amel defterini kapkara bir hale kor.
- 1799, Kan pistir, ama bir parçacık su ile
1800 temizlenir; fakat insanın içinde öyle pislikler vardır ki, Allah'ın lütuf suyundan başka bir şeyle temizlenemez.
- 1839 Hapse düşen adam, ya boğazından, ya da bir zevk yüzünden buraya düşmüştür.
- 2084 Yarasa güneşi göremez, görüyorum dese bile gördüğü güneş değildir.
- 2102 Kendi cinsinden olmayanla sohbet etmek adeta mezara girmektir.
- 2143 Hasta ziyaretine gitmende fayda vardır, bu fayda da yine sanadır.
- 2152 İyilikte bulunmak kinin merhemidir.
- 2166 Topluluktan ayrılmak şeytanın hilesidir.
- 2196 Başı dönmüş olan kişi, elbette evi de kendisi gibi döner görür.

- 2223, 2224 Buğday için ekin eken sonunda saman da elde eder; fakat saman eken buğday hasat edemez ki!
- 2263 Yücelikler tevazularda gizlidir.
- 2268 İşlerin sonunda pişman olmamak için başkalarıyla istişare etmek vâciptir.
- 2298 Zafer için yardımcısı Allah olmayan kişiye tavşan bile aslan görünür.
- 2363 Köpek bile eğitilince azgınlıktan kurtulur, helâl hayvan avlar.
- 2533 Allah'ın rahmeti geç erişir, ama adamakıllı erişir.
- 2588 Nerede bir yoksul görürsen bil ki olgun bir insandan kaçmıştır.
- 2593 Tamam dünyada her şeyi elde ettin, peki bu âlemden gidince orada ne yapacaksın?
- 2699 Güzel bir ağaç dalı, kötü bir ağaca aşılansa onun tabiatını da güzelleştirir.
- 2703 Dolandırıcıdan müşteri olmaz.
- 2717 Ahmak kişiye verilecek cevap ancak susmaktır, onunla konuşmaya çalışmak da deliliktir.
- 2735 Gönül yalan sözden rahat bulmaz.
- 2753 Rüşvete tamah eden görülecek şeyleri görmez, körleşir.
- 2760 Sirkeden şeker lezzeti aranmaz.

- 2842 Vefasız kişiler yıkık bir köprü gibidir.
- 2844 Asker nerede bir bozgunluğa uğrarsa, iki-üç bozuk tabiatlı adamın yüzündendir.
- 3019 Oltadaki et, balık avlamak içindir; bu ne bağıştır ne de cömertlik.
- 3034 Ne mutlu kendi ayıbını gören kişiye!
- 3087 Elimde ekmeğim-aşım yok diye üzülüp duran kişinin Allah'ın rahmetinden haberi yoktur.
- 3152 Allah abdalının gönlü derde düşmedikçe O, hiçbir milleti rezil etmemiştir.
- 3169 En iyi silahı kuşansan bile ehil olmadıktan sonra canından olursun.
- 3227 Ancak bilgi sahibi olan hayvandan üstündür.
- 3348 Diken peşinde olan Cennete gitse bile orada kendinden başka bir diken göremez.
- 3378-3379 Günahta ısrar eden zamanla tövbeyi unuttur ve böylece de dinsiz olur gider.
- 3396 İbadetlerin netice vermesi için zevk, tohumun yeşermesi için iç gerek.
- 3411 Güneşin nuru pislik üstüne yansımakla pislenmez.
- 3423 Dünya baştan sona kanla dolu olsa, Allah'ın gerçek kulu yine helâl yer.

- 3455 Ticarete olgunlaşmamışsan yalnız başına dükkan açma!
- 3465 Dağ yılanlarla dolu olsa da içinde bir panzehir yeri buldukça korkma!
- 3472 İçindeki aşırı istek yılanını hemen öldür, yoksa ejderha haline gelir.
- 3537 Bazıları on rekât namaz kılınca usanır, bazıları da beş yüz rekât kılar yorulmaz.
- 3670 Görünüşe kapılan yolu yitirmiş demektir.

شعور اولدی حضرت مولانا به معلوم اولوب همان برهمنان

ایضا اولدی ایچین شاد که ان یا کل ختم آینه

Üçüncü Cilt”
Hikmetler ve ıurlar hazinesi

*Bu sözler deri gibidir;
mânâ ise onun içi.
Bu söz ceset gibidir;
mânâ ise can...*

(Mesnevî, I/1097)

- 7 Allah abdâlinin kuvveti Hak'tandır, tabaktan değil.
- 17 İnsan insana lokma verebilir ama, boğaz bağışlamak ancak Allah'ın işidir.
- 66 Hırs, kulağa tıkanan pamuktur.
- 126 Dağdan alıp yerine koymazsan, o bile yok olur gider.
- 159 Rüşvet alan kendini mahveder.
- 163 Allah her şeyi duyar, ama hemen yüzümüze vurmaz.
- 179 Eğer duada güzel bir nefese sahip değilsen, özü sözü doğru insanlardan dua iste!
- 183 Öyle çalış ki insanlar sana dua etsin.
- 204 Dertsiz dua soğuktur, dertli dua ise aşktan meydana gelir.
- 255 İnsan yelkenli gemiye benzer, bakalım rüzgarı estiren onu ne tarafa sürecek?
- 265-266 Sohbet vardır kış gibidir; sohbet vardır ilkbahar misali sayısız meyveler verir.
- 323 Hakları gözetmedikten sonra vefalı olmak işe yaramaz.
- 375 Nefis, üç köşeli dikendir; nasıl koyarsan koy yine batır.
- 396 Mazluma kuyu kazan kendisi düşer.
- 419 Seni dostundan ayıran söze kulak verme!

- 431 Buğday uğruna, gökyüzünden buğday gönderenden ayrılmaz.
- 485 Dertli adamın dumanlarla dolu bir gönül evi vardır; onun derdini dinlersen evinin bir penceresini açıp havalandırmış olursun.
- 527 Her insanın evveli görünüşten ibarettir; ondan sonra can gelir ki, bu da ahlâk güzelliğidir!
- 587 Kılavuzsuz yola gidene, iki günlük yol yüzyıllık olur.
- 590 Ustaya gitmeden sanat öğrenip, dükkan açan kişi alay konusu olur.
- 560 Madem ki oluktan vefa görmedin, suyu yağmurdan iste!
- 571 Ayıbı gören, gayb âleminin kokusunu alamaz.
- 578 Dış görünüşe bakarak hüküm yürütmekten vazgeçerseniz, her yer size cennet olur.
- 595 Hırslı olanlar mahrum kalır.
- 623 Tanıdıktan gelen cefa, hilekârın üç yüz bin eziyetine eşittir.
- 625 İnsanların uğradıkları belâ alışmadıkları şeylerden meydana gelir.
- 639 Temiz kişilerin taşı, aşağılık adamların gül bahçesinden üstündür.
- 640 Gönlü aydın bir ere kul olmak, padişahın başına taç olmaktan iyidir.

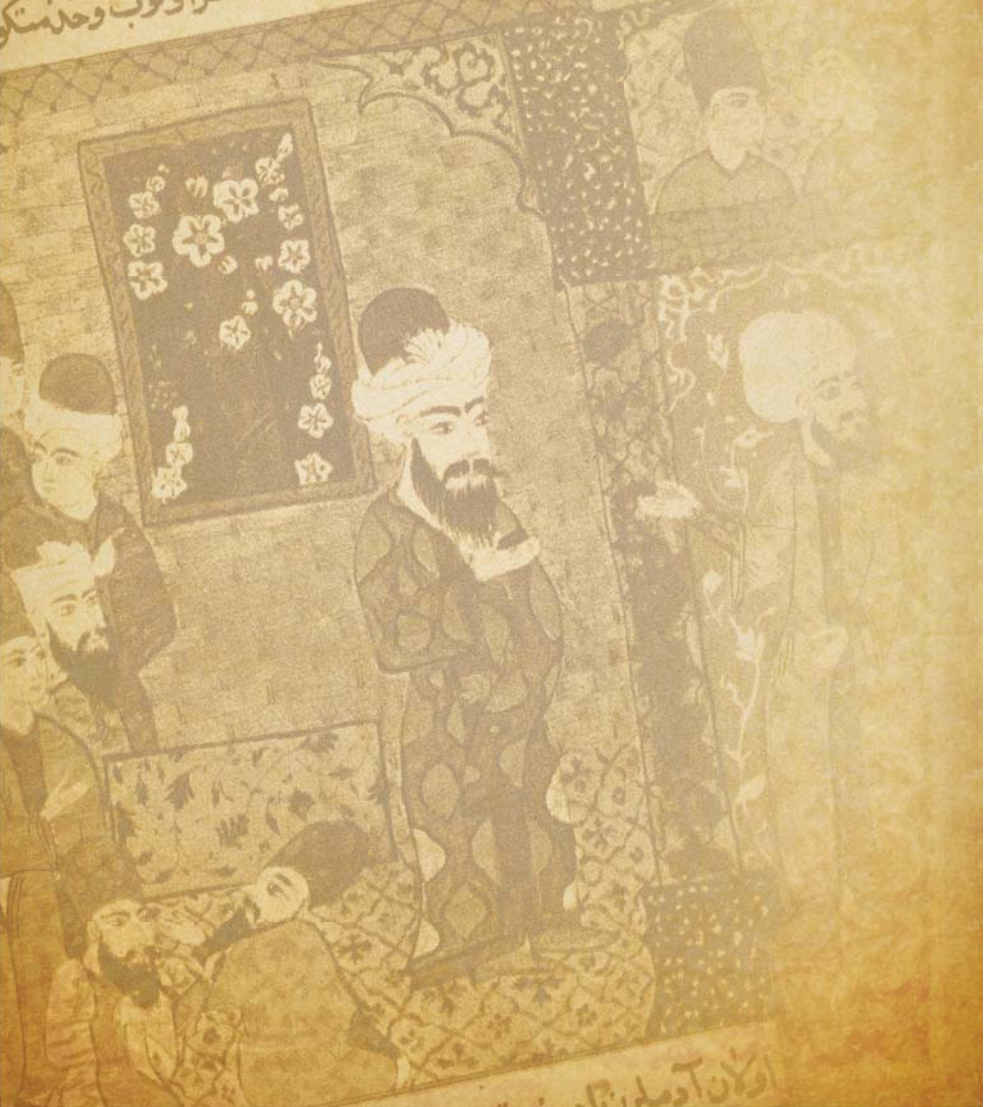
- 742 Kendi kusurundan hiç bahsetmiyorsan bari sus!
- 746 İmtihan içinde imtihan var, kendine gel de ufacak bir imtihana kendini satma!
- 782 Mal yılandır; mal sahibine secde eden kişi ise ejderha.
- 823 Gökyüzü şaraplarının bir damlası bile, insanı şaraptan da vazgeçirir, şarapçıdan da.
- 866 Denizin dibindeki inci, taşlarla karışık bir halde bulunur.
- 935 Allah'ın takdiriyle savaşa girişen kendi kanına bulanır.
- 978 Arayan, ister yavaş gitsin ister hızlı sonunda ne arıyorsa onu bulur.
- 1001 İnsan kendini ucuza sattı; atlas kumaştı, ama kendini bir hırkaya yama yaptı.
- 1125 Her kanat denizi aşacak güce sahip değildir.
- 1127 Bu alemde ileri gitmeye fazla heves etme; topal ol da geri dönülürken en önde ol!
- 1253 Musa da sensin, Firavun da; her ne arıyorsan kendinde ara!
- 1297 Bir şeye sımsıkı yapışıp, taassupluk göstermek hamlıktır.
- 1418 Sevgili tek olana derler; gelişin de O'ndandır, gidişin de O'na.

- 1453 Zayıf ve sırtı yaralı eşeklere, at ve katır kadar yük yüklenmez.
- 1510 Bilgi iki kanatlıdır, şüphenin tek kanadı vardır, zannın ise kanadı yoktur.
- 1544 Yaratılıştta var olan üstünlük, çalışıp-çalama ile elde edilen üstünlükten iyidir.
- 1579 Kötüye yorup vehimlenmek sağlam insanı hasta eder.
- 1604 Bir işe ciddiyle kendini kaptıran hastalığını görmez.
- 1618 Herkesi bir iş için yetiştirmişler, gönlüne o işin meylini vermişlerdir.
- 1622 Akıllı kişiler önceden tedbir alır, cahillerse işin sonunda başlarına vururlar.
- 1695 Balık boğaz hırsı yüzünden oltaya tutulur.
- 1729 Bu dünya sadece bir rüyadan ibarettir; rüyada bir elin kesilse de zararı yoktur.
- 1753 Adım atacağı yere dikkatli bakan düşmez.
- 1872 Allah aldığına karşılık kat kat bağışta bulunur.
- 1900 Allah lokmaya gir içeri diye emretmedikçe, boğazdan bir lokma bile girmez.
- 1936 Nasıl vücuttan bir organ kesildi mi o uzuv mundar olursa, insan da Allah'tan ayrıldı mı bir işe yaramaz.

- 3444 Eğer bir dikenle yaralanmışsan o diken kendini dikmişsindir.
- 3472 Kızgınlıkla diğer gönüllere ateş salan cehennem ateşine yakacak olur.
- 3497 Yavaş iş Rahman'dan, acele iş de melûn şeytandandır.
- 3498 Köpek bile önüne bir lokma atılınca önce koklar, sonra yer.
- 3625 Düşmanlığa kalkışacaksan baş edebileceğin biriyle savaş.
- 3747 Bu ağzı kapadın mı başka bir ağız açılır; o ağız da sır lokmaları yer.
- 3799 Allah'ın huzurunda kesilip ölmek, dirilere padişah olmaktan iyidir.
- 3951 Kuşa kafesten kurtulmak nasıl tatlı gelirse, bana da ölmek öyle güzel geliyor.
- 4009 Aşk, dâvâya benzer; cefa çekmek de şahide. Şahidin yoksa dâvâyı kazanamazsın ki!
- 4025 İçi sağlam az badem, çürük çok bademden daha iyidir.
- 4053 Nefisle şeytan aslında aynıdır.
- 4143 Dünya dolusu kerpiç olsa taş yine de korkmaz.
- 4201 İnsan zenginleyince azgınlaşır.

- 4230, Kur'an'ın dış yüzüne bakan kişiler O'nda
4247 lâftan başka bir şey görmezler.
- 4396 Gönlünde Allah sevgisi artanı Allah da seviyor
demektir.
- 4438 Can bilgiye, erdeme; ten ise bağa, bahçeye meyleder.
- 4458 Terbiyeli at üstünde iyi binici olduğunu bilir.
- 4500, Misk şişesini kırarsan dünyayı güzel
4501 kokularla doldurursun; eşek tezeğini ezersen her
taraf pis kokuyla dolar.
- 4532 Helva kime nasipse o yer, parmakları uzun olan
değil.
- 4534 Ey iki gözünü de dükkâna diken, kendine gel de
rızkını Allah'tan iste!
- 4589 Yapılan ibadetlerin karşılığı mutlaka alınır.
- 4609 İmanın sağlamlığının göstergesi, ölsem bile ölümün
sana tatlı gelmesidir.
- 4721 Padişahların tahtları aşkın yanında basit bir tahta
parçasından ibarettir.
- 4784 Bir kuyudan her gün toprak çeker çıkarırsan,
sonunda tertemiz bir suya erişirsin elbet.
- 4785 Ne ekersen bir gün gelir onu biçersin.

تاخیر ایدر آنک حسنیندن بهرم مند اولورلر
کلکدن مرادم بودر که سز منتظر اولوب و خدمتگر

اولان آدمه...

Dördüncü Cilt”

Ruhların huzuru, bedenlerin zıfarı

*Söz, gerçi bir bakımdan mânâyı açar;
ama on bakımdan da örter, gizler!*

(Mesnevî, IV/2973)

- 65-68 Dünyada kesin olarak kötü diye bir şey yoktur, iyi-kötü niteliğe göredir. Meselâ yılanın zehri insana ölümdür, ancak kendisine bal.
- 99 Mü'minin canı zahmetlerle gelişir, kuvvetleşir.
- 165 Kötülükte bulundun mu kork, çünkü yaptığın kötülük bir tohumdur ve Allah onu mutlaka yeşertir.
- 197 Evlilikte iki kişinin birbirine denk olması lâzım, yoksa geçim olmaz.
- 295 Kötü kokuya alışan miski suçlar.
- 305 Koruk üzümler bile tatlı hale gelirken insanın olgunlaşmaması ne şaşılacak şey!
- 464 Atın yularını tutarsan yol alırsın, ayağını tutarsan da tekme yi yersin!
- 480 Dertle tozlanan gönül evi tövbeyle temizlenir.
- 561 İnci dağıtanın incilerin yüz kat fazlaşır.
- 730 İnsanları adalet korur, bekçiler değil!
- 742 Güzel ses dinlemede kalp huzuru ve Allah'la birlikte olma zevki vardır.
- 757 Madem ki bir fidan diktin onu sula!
- 771 Edep, edepsizliğe sabretmektir.
- 815 Olgun kişi puthâneye girse bile put ona secde eder.
- 1202 Zalimler ölüp giderler, ancak yaptıkları zulümler kalır.

- 1263 Aklı olan başka bir akıla danışır.
- 1340-1341 Pişman olmayı kendine huy edinirsen,
ömrünün yarısı pişmanlıkla geçer, öbür yarısı da
pişmanlıkla heder olur gider.
- 1345 İyi bilinmedikçe kötü bilinmez.
- 1406 Aşk, ilâhî denizin gemisidir.
- 1434 Delinin elinden silâhı al da adalet ve barış senden
razı olsun.
- 1436 Kötü tabiatlı kişiye ilim öğretmek, eşkıyanın eline
kılıç vermeye benzer.
- 1441 Makama oturan cahilin yaptığı fenalığı yüzlerce
aslan bir araya gelse yapamaz.
- 1443 Cahil ve kötü kararlar veren bir lider oldu mu bütün
ova yılanla, akreple dolar.
- 1444-1445 Eline mal ve mevki geçen cahil, ya cimriliği
tutar az verir; yada cömertliğe girişir yerli-yersiz
bağışlarda bulunur.
- 1452 Ahmaklar lider olunca, akıllılar başlarını kilimin
altına sokarlar.
- 1546 Can yücelere kanat çırpar; ten ise tırnaklarıyla yere
tutunur.
- 1886 Canın sakalla-bıyıkla işi yoktur.
- 1636 İyi kişilerle dost olmayan elbette kötülerin yanında
yer alır.

- 1656 Zeki olan kişinin kıblesi dünya olursa o ölü gibidir.
- 1738 Allah gönle bakar bedene değil.
- 1954 Yemek dediğin akıldır; ekmek değil!
- 1976 Dostlarla olduktan sonra her yer gül bahçesidir.
- 1978 Hep ben, ben diyen düşman kazanır.
- 1994 Lidersiz toplum başsız bedene benzer.
- 2009 Belâların çoğu peygamberlere gelmiştir, çünkü ham kişileri yola getirmek zaten bir belâdır.
- 2153 İnsan damın kenarında olmadıkça düşmez.
- 2163 Saçın-sakalın ağarmasıyla adam olunmaz.
- 2265 Aptallık ve bilgisizlik yırtığı yama kabul etmez.
- 2436 Yönetici Allah'ın huyuyla huyulanmalı, çünkü Allah'ın rahmeti fazladır, gazabı değil.
- 2576 Makamla övünmek çocuk tabiatlıları sevindirir.
- 2607 İnsanın yüreği Allah için erirse, şehitler gibi iki âlemde de bağışa nâil olur.
- 2691 Olgun insan Allah'tan; eşek ise arpa suyundan sarhoş olur.
- 2764 Ne kadar yüksekte düşersen yaran o kadar fazla olur.
- 2877 Üstün kişinin dostu ol ki sen de üstün olasın.

- 2892 Yukarı sağlam çıkmak için merdivenin basamaklarına teker teker basmak lâzım.
- 3009 Soru da bilgiden doğar, cevap da.
- 3011 Hastalık da gıdadan olur, kuvvet de.
- 3027 Nasıl buğdayı samandan ayırmak gerekiyorsa, iyiyi de kötüden ayırmak gerekir.
- 3131 Temiz insana yoksul demek hatadır, çünkü onun kalbi zengindir ve bu da Allah vergisidir.
- 3137 Kim din derdine düşerse Allah öbür dertleri ondan alır.
- 3318 Her insan Allah'ın faziletine kendi başına erişebilseydi bunca peygamber gelir miydi?
- 3371 Kim işin sonunu görürse hiçbir zaman yolda ayağı takılmaz.
- 3558 Şaka bir şey öğretmeye yarar; onu ciddiymiş gibi dinle!
- 3623 Tok bedeni ıslah etmeye kalkışmak, soğuk demiri dövmek gibidir.
- 3817 Yumuşak söyle, ama sakın doğrudan başka bir şey söyleme!

Beşinci Cilt”

Şeriât - Tarîkat - Hakikat

*Ateşin varlığını sözle bildin;
ancak bir adım daha at da sözde kalmasın!
Yanmadıkça o bilgi, kesin değildir.
İyice bilmek istiyorsan ateşe dal!
Çünkü kulak, hakikate nüfuz ederse göz kesilir;
yoksa söz kulakta kalır, gönle tesir etmez.*

(Mesnevî, II/860-862)

- 106 Nice düşmanlıklar vardır ki dostluğa çıkar; nice yıkılmalar vardır ki yapılmaya döner.
- 134 Ağlamadıkça gülünmez.
- 192 Avcının saçtığı tane cömertlik değildir.
- 363 Elbiseyle değil, gönül saflığıyla sufi olunur.
- 618 Samimi ve gönülden ağlayış, feleği de arşı da ağlatır.
- 526 Bir sofranın etrafına yüz tane adam oturur yer, fakat baş olmak isteyen iki adam dünyaya sığamaz.
- 558 Kötü düşünce, uzadıkça canı tırmalayan zehirli bir tırnaktır.
- 756 Kötülerin sonlarından, öncekilerin de ölümlerinden ibret al!
- 771 Allah'la birlikte olunca ömür de hoştur, ölüm de.
- 794 Vasıta çoğalırsa amaca ulaşmak zorlaşır.
- 828 Yücelikten darlığa düşmek, bedenden bir uzvu kesmektir.
- 838 Kimi zıddıyla bir araya koyarlarsa, onu ölüm azabına uğratmış olurlar.
- 887 İnsanın canının canının canının canı, gönüldür.
- 924 Eşek, yolda eşek pisliğini koklar.
- 994 Şükredip çalışana Allah yüzlerce katını verir.

- 1024 Yokluk Allah sanatının hazinesidir.
- 1052 Amelin iyiye sana ebediyen dost olur, kötüye mezarında yılan kesilir.
- 1054 Dünyada en basit sanat bile ustasız öğrenilmez.
- 1057 İnci sedefin içinde aranır.
- 1075 Nice insanlar vardır ki dere içinde olduklarının farkında değildir de ondan bundan su isterler.
- 1258 Ay ışığı iyiye yansısı da kirlenmez, kötüye yansısı da.
- 1381 Demircilik sanatını bilmeyen demirci ocağının yanından geçerken sakalını da yakar, bıyığını da.
- 1407 O kadar pisboğaz olma; “iyi” emrini okudunsa, “israf etmeyin” emrini de gör!
- 1497 Zenginliği definenen değil Allah’tan dile; yardımı dayıdan değil Allah’tan iste!
- 1619 Yüce Allah, üstünlük bakımından gözyaşını, şehitlerin kanlarıyla eşit tutmadadır.
- 1738 Can güller içinde uyuyorsa, beden pislikte de olsa fark etmez.
- 1755 Her aç nihayet bir yiyecek bulur.
- 2221 Ömür defterini kararttıysan önce yaptıklarına tövbe et!
- 2392 Kim sabrederse rızkı gelir yetişir.

- 2398 Kanaâten hiç kimse ölmedi, hırsla da hiç kimse padişah olmadı.
- 2420 Allah sana el verdiyse, çalış kazan da insanlara da yardımın dokunsun.
- 2478 Ot yiyen kurban olur; Allah nuruyla gıdalanan ise Kur'ân.
- 2486 Tatlının içinde kaynatılan tatlı, acının içinde yoğrulan da acı olur.
- 2511 Gönlün nâmertlikle dolu olduktan sonra sakalına-bıyığına gülünür ancak.
- 2537 Tilki bir eşiği baştan çıkarıyorsa, bırak çıkarsın; sen eşek olma da üzülme!
- 2545 Hiçbir şeyi ayırt edemeyen kişiler başımıza geçerlerse, eşiğin sahibini de eşek zannederler.
- 2591 Tövbeyi bozmak insanı lânete uğrattır.
- 2635 Yılan insanın sadece canını alır, ancak kötü arkadaş cehenneme kadar sürükler.
- 2758 Ekmek için kendimde bir hırs görseydim, ekmek isteyen karnımı deşerdim.
- 2823 Hırs insanı kör eder, ahmak yapar.
- 3102 Kağnıyı çekmeyen öküzü döverler, fakat uçmayan öküz hiç dövülür mü?
- 3181 Bütün yıl dokuduğunu giyin, bütün yıl ektiğini biç!

- 3345 Sakalla erkek olunsaydı keçi de adam olurdu.
- 3483 Gölge gündüz aranır.
- 3485 Âşıkların şarabı gönül kanıdır.
- 3552 Affeden âhirette affedilir.
- 3697 Bulutun da görünüşte yüzü asıktır, ama gül bahçesini yeşertir.
- 3825 Her kanı dökülen şehit olsaydı, öldürülen kâfir de şehit sayılırdı.
- 3854 Aşk olmasaydı dünya donardı.
- 3928 Makam ve şöret insanın boğazına yapışan cellât gibidir.
- 4000 Bir kötülüğün cezası, tıpkı onun gibi bir kötülüğe uğramaktır.
- 4060 Kimin sonu sevgilinin vuslatı olursa savaşmaktan korkmaz.

مادر اولدی فی الحال ینه استغفار ایلام اول کون حضرت
سیدنا یم یقده حکم پیشوب و شهادت برغنی ایله اشرف ایلام

Altıncı Cilt”
Tereddüt karanlığına ıvık

*Ben kuru lâf etmem;
bir söz bile söylesem,
su gibi söylerim de
ateşi söndürmede zorluk çekmem.*

(Mesnevî, III/4137)

- 12 Köpeklerin havlamasıyla kervan yolundan kalmaz.
- 14 Ay ışık saçar, köpek de havlar durur; herkes tabiatına uygun işi yapar.
- 31 İnsana pis olan leş domuza şekerdir.
- 124 İyilik arayanda kötülük kalmaz.
- 136 Doğan isterse beyaz ve benzersiz olsun, eğer fare avlıyorsa aşâğılıktır.
- 178 Gül dalı çöplükte de yeşerse güldür.
- 258 Nice büyük adamların oğulları vardır ki, yaptığı kötü iş yüzünden babasına utanç vesilesi olur.
- 262 Can gözü açık olmayan sakaldan ve sarıktan başka bir şey göremez.
- 291 İnsan kulağıyla gelişir, hayvan ise boğazıyla.
- 328 Yükünü başkalarına değil, kendine yükle!
- 413 Suçu kendinde ara, kaderinde değil!
- 446 Altın sırmalı esvaplar giymeye alışanlara da sonunda dikilmemiş bir elbise giydirilecek.
- 481 Kötü huylulara sabretmek, bulut gibi insanlara faydalı olmak gerek.
- 498 Dost olan sayısız dost bulur.
- 519 Duvarların yardımını olmasa dam durmaz.

- 538 Yaşarken ağlamayan ölünce ağlar.
- 713 Bilmiyorsan konuşma; biliyorsan da uzatma!
- 764 Yakınların ölünce nasıl yüreğin yanacaksa şimdi de onlara o gözle bak!
- 812 İnsanın gözü neyi görürse değeri o kadardır.
- 839 Bu dünya pazarının sermayesi altındır; öbür dünyanın ise, aşk ve iki ıslak göz.
- 845 Allah için hizmette bulun, halkın kabul edip-etmemesiyle ne işin var senin!
- 1055 Zalimlerin malı dışarıdan güzel görünür, ama gerçekte mazlumların kanıdır.
- 1056 Bazı insanlar görünüşte oruçlu, namazlıdır; ama gerçekte yeşilliği olmayan kuru bir topraktır.
- 1241 Söz dinleyene göre söylenir.
- 1353 İp üstünde oynamayı bilmeyen bari yerde iyi yürüsün.
- 1404 Beden insanı besleme konusunda anaya benzer; ama sana yüz düşmandan daha düşmandır.
- 1406 Beden demir zırh gibidir, ne kışa yarar ne yaza.
- 1576 Adaleti bilmeyen kurt yavrusunu emziren keçiye benzer.
- 1581 Allah'ın "çok ağlayın" emrini okumuşsundur; peki ne diye pişmiş kelle gibi sırtıp duruyorsun!

- 1584 Gülmenin zevkini gördün, bir de ağlamanın zevkini seyret!
- 1656 Birisinin sözü güzelse dinleyicidir. Öğretmenin heyecanı ve dersine kendini vermesi öğrencinin etkisiyledir.
- 1695 Allah, her şeyi görür, ama huyu örtmektir; fakat haddini aştın mı açan da O'dur ha!
- 1751 Yol kesen lânetlenmiş şeytan olmasaydı sabırlılar, doğrular ve yoksulları doyuranlar nasıl belli olurdu?
- 1876 Kıyamet gününe benzeyen şu Kurban, Mü'minlere bayramdır; öküzlere ise helâk olma günü.
- 1882 Aşağılık adama nefsiyle savaşmak lâyük değildir.
- 1890 Dünya Allah'ın kahır yurdudur; eğer kahrı seçtiysen bu kahrı çeker durursun.
- 1915 Elde etmen uzarsa sakın ümitsiz olma! Her zaman "Allah'tan ümit kesmeyin!" âyetini oku!
- 1930 Dünya baştan sona altınla dolu olsa da Allah'ın izni olmadıkça hiç kimse birini bile alamaz.
- 1963 Demirden ot bitmesini bekleyen hüsrana uğrar.
- 2028 İlâhî makama âşık olan çerçöpe benzeyen sakalına düşkün olmaz.
- 2079 Bir köpeğin ağzından deniz pisenmez; güneş de üfürmekle sönmez.

- 2255 Çocuk oyunla eğitilir.
- 2292 Kur'ân, Kur'ân'la tefsir edilir; insanların sözüyle değil.
- 2374 Allah aşkıyla sarhoş olan kişiler, gördükleri sanatta kalmaz, bu sanattan sanatı yaratana yol bulurlar.
- 2451 Hiçbir kâfiri hor görmeyin; olur ya Müslüman olarak ölebilir.
- 2460 Yaşlılara hürmet göstermek peygamberimizin sünnetlerindedir.
- 2472 Kurt çok zalimdir, ama hiç değilse hilesi yoktur.
- 2500 Her şeyin başı güzel huydur.
- 2587 İştahın varsa da acele etme; iyice sindirmek için yavaş yavaş ye!
- 2590 Belâyı def etmenin çaresi bağıştır, aftır, cömertliktir.
- 2603 Kilim dövülmez tozu dövülür.
- 2669 Namaz beş vakit farz kılındı; ancak âşıklar daima namazdadırlar.
- 2759 Körün kuyuya düşmesine şaşılmaz, fakat yolu gören düşerse buna şaşılır işte!
- 2776 O âlemden bu âleme bir yol vardır. Oradan buraya gelirler, buradan da oraya giderler.
- 2785 İyilik görünce şükret, bağıшта bulun; kötülükle karşılaşınca da bağışlanma dile, sadaka ver!

- 2882 İki âlemde de Allah'ın baktığı yer gönüldür, gönül.
- 2967 Çirkinle, güzel akılla ayırt edilir; şu kara, bu ak diyen gözle değil!
- 2984 Küstahlık küstahlığı doğurur.
- 3042 Binlerce fare isyan etse de kedi korkmaz.
- 3154 Aynada çirkinliğini görünce aynaya kızma!
- 3171 Allah'tan ilâhî rızık talep et, ekmek değil!
- 3256 Nimet ve ihsanlarına karşılık Allah'a şükret; fakat sebep olan kişiye de duâda bulun!
- 3342 Gözün varsa kendi gözünle bak, başkalarının gözüyle değil!
- 3388 Yoksulundan padişahına kadar insanların hepsi muhtaç durumundadır.
- 3390 Güneş varken mumdan aydınlık istenmez.
- 3404 Dünyadakilerin hepsi de ölüm zamanlarını bekleyen mahpus gibidirler.
- 3485 Kötü söz cehennem kapısını açar.
- 3487 İyilik ettiğin müddetçe iyi yaşarsın.
- 3575 Zekât cebini korur.
- 3576 Ebedî yaşam ölümün içinde gizlidir.

- 3603 Evin içindeki bir çeşme dışarıda akan ırmaktan iyidir.
- 3625 Samimi ve gönülden edilen tövbe arşı bile titretir.
- 3652 Tehlikeden kaçınmak farzdır.
- 3689 Niceleri kadın alarak Kârün gibi zengin oldu; niceleri de kadın yüzünden borçlandı gitti.
- 3746 Bir insan başka bir insandan yücelik dilerse, bu yolu şaşırmanın ta kendisidir.
- 3878 Bilgili adamın uykusu ibadetten üstündür.
- 3879 Yüzme bilenin suda hareketsiz durması, aceminin debelenmesinden daha iyidir.
- 3956 İyi-kötü ne yaparsan Allah da sana onu yapar.
- 4074 Kanadı çıkmadan yücelere uçmaya kalkışan kuş telef olur.
- 4158 Savaşa silahsız gidilmez.
- 4170 Allah'ın vuslatıyla aydınlanmayan göz kör olsun daha iyi.
- 4172 Cömert olmayan el kasap satırıyla kesilmeli.
- 4239 Rahmetler saçan kapıyı kim vurdu da Allah kabul etmedi?
- 4251 Gece kuşu gibi geceleri Allah'ı zikredin!
- 4276 Gönül doğru sözden huzur bulur.

- 4291 Ateş Halil'e gül ve reyhan kesilir; Nemrud'a uyanlara ise ölümdür.
- 4296 Açken yenilen kuru ekmek, tokken yenilen şekerden daha lezzetlidir.
- 4373 İnsanoğlunun zehir sandığı bazı şeyler balın ta kendisidir.
- 4425 Hazırlıksız madene bile girsen eli boş çıkarsın.
- 4430 Karada yaşayan kuş denize dalsa yok olur.
- 4431 Buğdayı olmadan değirmene gidenin ancak saçı-sakalı ağarır.
- 4526 Sen örtensen, senin de ayıbını örterler.
- 4650 Topraktan biten gül solar, gönülde biten gül ise devamlıdır.
- 4723 Silâhla bilgisizlik bir araya gelince, dünya yerle bir olur.
- 4724 Ey yoksul! Bu yoksulluk yüzünden firavunluktan da kurtuldun, kâfirlikten de!
- 4727-4728 Boş karın şeytanın zindanı; dolu karın ise o melunun pazarıdır.
- 4897 Dil tencerenin kapağına benzer; açıldı mı içinde acı-tatlı ne var anlarsın.

Dr. Nuri ŞİMŞEKLER

1964 yılında Konya'da doğdu. İlk, Orta ve Lise tahsilini burada yaptı. 1987 yılında Ankara Üniversitesi DTCF'de Lisans eğitimini tamamladı. 1990 yılında S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Asistan olarak akademik hayatına başladı.

Aynı üniversitede, 1992 yılında Yüksek Lisans, 1998 yılında Doktora çalışmasını tamamladı; 1999 yılında Yardımcı Doçent oldu. Aynı üniversitede öğretim üyeliğini yürütenin yanında, 2005-2010 yılları arası kuruculuğunu üstlendiği S.Ü. Mevlâna Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğünü yaptı. Bu Merkez'in "Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü"ne dönüştürülmesi çalışmalarını yürüttü ve 22 Ağustos

2010 tarihinde kurulan Enstitü'nün Müdürlüğüne atandı. Çalışmalarının büyük bir bölümü Mevlâna ve Mesnevî üzerinde olup; 6 kitabı ve bilimsel-popüler dergilerde 40'ı aşkın makalesi yayınlanmış; yurt içi ve dışında 20'ye yakın bilimsel toplantıda bildiri sunmuş, konferanslar vermiştir. 4'ü ortak çalışma olmak üzere yurt içi ve dışında 6 Sergi açmış; birçok ulusal ve uluslararası Kongre, Sempozyum ve Panel düzenlemiş, Mevlâna ile ilgili 3 film danışmanlığı yapmıştır. Şimşekler, bu çalışmalarından ve Konya kültür ve edebiyatına yaptığı katkılarından dolayı iki ödül ve birçok plaket almıştır. Farsça dışında orta derecede Almanca, az derecede Arapça bilmektedir. Evli ve 4 çocuk babasıdır.